MĚSÍČNÍ BULLETIN ANALYTICKÉHO ODBORU ÚSTAVNÍHO SOUDU



ÚNOR 2026

OBSAH · ABSTRAKTY

PLENÁRNÍ NÁLEZ

- Obnovené řízení po rozsudku ESLP ve věci Y. *proti* ČR - účinné vyšetřování znásilnění a sexuálního nátlaku ze strany duchovního 4

TRESTNÍ PRÁVO

Trest odnětí svobody
- Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu bez zákonného podkladu; nesprávné doručení výzvy 6

Trest vyhoštění
- Odklad trestu vyhoštění z důvodu podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany 7

Účinné vyšetřování
- Hájitelná tvrzení o znásilnění a týrání v situaci „tvrzení proti tvrzení“ 8

Zabezpečovací detence
- Hodnocení přiměřenosti ochranného opatření u závažně nemocného pachatele 9

OBČANSKÉ PRÁVO

Odpovědnost za škodu
- Nerespektování změny právní úpravy odpovědnosti provozovatele za škodu vzniklou provozní činností 10

Rodinné právo
- Styk nepříbuzných osob s nezletilými dětmi 12
- Absence řádného odůvodnění závěrů o zpětném nepřiznání výživného pro dítě 13
- Důvěra rodiče v soudní rozhodnutí a výkon styku s dítětem 14

Spotřebitelské právo
- Aktivní věcná legitimace spotřebitele v řízení proti nekalé soutěži 15

Civilní právo procesní
- Odmítnutí dovolání pro neuplatnění námitky v předchozím řízení bez opory ve spisu 16
- Nezohlednění ve lhůtě podaného doplnění dovolání při posuzování náležitostí dovolání 17
- Nesprávné poučení účastníka řízení o nemožnosti podat dovolání 18

OSTATNÍ

Nedobrovolná hospitalizace
- Nedobrovolná hospitalizace a požadavky na rozsah dokazování 19

Odpovědnost státu za škodu
- Právo vedlejšího účastníka na náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení 21

Právo na soudní ochranu
- Náležité odůvodnění jako procesní záruka 22

Rovnost účastníků řízení
- Změna rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření odvolacím soudem 23

Náklady řízení
- Moderace nákladů řízení - svévolný výklad § 150 o. s. ř. 25

OBSAH · ZAHRANIČNÍ SOUDY / ČASOPISY

ZAHRANIČNÍ SOUDY

- Evropský soud pro lidská práva 26
- Soudní dvůr Evropské unie 28

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

- Common Market Law Review 30
- European Convention on Human Rights Law Review 30
- European Human Rights Law Review 30
- European Journal of International Law 31
- Modern Law Review 31
- Juristen Zeitung 31
- Neue Juristische Wochenschrift 32
- NJW Spezial 32

Pl. ÚS 27/25
7. 1. 2026
Vyhověno
Přibáň Jiří

Obnovené řízení po rozsudku ESLP ve věci *Y. proti ČR* – účinné vyšetřování znásilnění a sexuálního nátlaku ze strany duchovního

Pokud stěžovatelka vznese hájitelná tvrzení týkající se zásahu do práva na zákaz nelidského a ponižujícího zacházení a práva na soukromí spočívající v podezření ze spáchání trestného činu znásilnění či sexuálního nátlaku, orgány činné v trestním řízení musejí důkladně prošetřit všechny relevantní okolnosti naplnění jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů a zajistit odpovídající důkazy. V opačném případě dojde k porušení práva na účinné vyšetřování jako procesního závazku čl. 7 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a článků 3 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Z odůvodnění rozhodnutí OČTŘ musí vyplývat, které části hájitelných tvrzení dokazování potvrdilo či vyvrátilo a zda je možné učiněná skutková zjištění podřadit pod znaky některé skutkové podstaty trestného činu či nikoli, včetně úvahy o promlčení.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénum Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu Jany B. (jedná se o pseudonym) zrušilo sdělení Městského státního zastupitelství v Praze č. j. 3 KZN 1114/2020-13 ze dne 20. 1. 2021 a usnesení Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, Služby kriminální policie a vyšetřování, 3. oddělení Odboru obecné kriminality č. j. KRPA-175834-210/TČ-2015-001373-THON ze dne 25. 7. 2017, a to pro rozpor s čl. 7 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny a články 3 a 8 Úmluvy.

Narativní část

Ústavní soud se po rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve věci *Y. proti ČR* v obnoveném řízení opětovně zabýval ústavní stížností stěžovatelky. Orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) zahájily v květnu 2015 vůči vedlejšímu účastníku (duchovnímu) úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu znásilnění, kterého se měl dopouštět opakovaně v době, kdy bylo stěžovatelce 17 až 30 let. Policie věc třikrát odložila. Ze stěžovatelkou uváděné intenzity a způsobu odporu nemohl vedlejší účastník usuzovat, že je myšlený vážně. Proti poslednímu usnesení stěžovatelka nepodala stížnost, ale až s odstupem času „podnět k přezkoumání postupu nižšího státního zastupitelství".

K trestnému činu znásilnění nemělo městské státní zastupitelství (MSZ) za prokázané, že vedlejší účastník použil fyzickou sílu k překonání odporu stěžovatelky a donucení k pohlavnímu styku. Ohledně trestného činu sexuálního nátlaku uzavřelo, že vedlejší účastník zneužíval svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti a vlivu vůči stěžovatelce k uspokojování svých sexuálních potřeb, přestože věděl, že nejedná dobrovolně. Usnesení policie o odložení věci proto MSZ vyhodnotilo jako předčasné. Trestní odpovědnost nicméně dle MSZ již zanikla uplynutím pětileté promlčecí doby.

Stěžovatelka proti třetímu odložení věci policií a sdělení MSZ podala ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením sp. zn. IV. ÚS 707/21 odmítl částečně jako zjevně neopodstatněnou a částečně jako nepřípustnou. Uvedl, že MSZ se řádně vypořádalo s námitkami stěžovatelky a nedopustilo se žádného pochybení; případná trestnost trestného činu sexuálního nátlaku již v mezidobí zanikla. ESLP však shledal, že Česká republika porušila své pozitivní závazky plynoucí z článků 3 a 8 Úmluvy, a přiznal stěžovatelce náhradu nemajetkové újmy.

Stěžovatelka se proto v obnoveném řízení znovu domáhala zrušení uvedených rozhodnutí. Namítala, že OČTŘ porušily její právo na účinné vyšetřování plynoucí z práva na nedotknutelnost osoby, zákazu nelidského a ponižujícího zacházení a práva na soukromí. Požadovala zejména adekvátní pojmenování jednání vedlejšího účastníka.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud připustil ústavní stížnost k projednání ve svém celku, tj. včetně třetího usnesení o odložení věci, které stěžovatelka nenapadla stížností podle trestního řádu. Přihlédl k výjimečným okolnostem případu, zejména ke skutečnosti, že stěžovatelka je zvlášť zranitelnou obětí a že argument nevyčerpání opravného prostředku nepřijal ani ESLP.

V novém posouzení věci Ústavní soud vycházel z právního názoru ESLP, který považoval sexuální napadení tvrzená stěžovatelkou za natolik závažná, že mají být posuzována v rozsahu článků 3 a 8 Úmluvy. Pozitivní závazky z nich vyplývající vyžadují vytvoření legislativního rámce k ochraně před útoky na fyzickou a morální integritu jednotlivců přijetím účinné trestněprávní úpravy a jejím efektivním uplatňováním v praxi.

Státy přitom musejí přijmout a účinně uplatňovat trestní úpravu za účelem kriminalizace a stíhání všech nekonsenzuálních sexuálních aktů, i když oběť nekladla fyzický odpor, včetně pozitivních procesních povinností důkladně prošetřit hájitelná tvrzení oběti. Stěžovatelka nenapadala znění trestněprávních předpisů, ale jejich restriktivní výklad a způsob aplikace ze strany OČTŘ. Dle ESLP jejich přístup dostatečně nezohlednil okolnost, že souhlas stěžovatelky mohl být neplatný z důvodu zneužití její mimořádné zranitelnosti a psychologické reakce jako oběti sexuálního napadení.

V obnoveném řízení se Ústavní soud zaměřil na otázku, zda OČTŘ dostály závazku důkladného zjištění a zohlednění okolností věci v rozsahu nezbytném k jejímu posouzení. Naplnění požadavků účinného vyšetřování musí být dostatečně zřetelné z obsahu odůvodnění, kterým se trestní řízení končí. Tvrzení stěžovatelky ohledně podrobností sexuálních útoků a její závislosti na vedlejším účastníkovi označil za hájitelná. Z pohledu trestného činu znásilnění (ve znění účinném do 31. 12. 2024) nebylo nezbytné, aby poškozená osoba kladla intenzivní fyzický odpor. Pokud vyhodnotila intenzivnější obranu jako beznadějnou, postačilo, pokud pachateli musela být zjevná vážně míněná nevole s jeho jednáním. Zjištěný stav silné závislosti, který mohl zapříčinit bezbrannost, nelze za daných okolností uvést jako argument, že násilí nebylo v relevantní intenzitě působeno vůbec. Odkaz na závislost nadto nemůže podpořit tvrzení vedlejšího účastníka o nenásilném a zcela konsenzuálním průběhu intimních sblížení se stěžovatelkou.

Naplnění požadavků účinného vyšetřování musí být dostatečně zřetelné z obsahu odůvodnění rozhodnutí, kterým se končí trestní řízení. Dle Ústavního soudu však z odůvodnění sdělení MSZ není zřejmé, zda části hájitelných tvrzení stěžovatelky uvěřilo či je shledalo nevěrohodnými, v jakém rozsahu a proč. Stav její závislosti a silné zranitelnosti, které prohlásilo za zjištěný, zohlednilo výrazněji pouze ve vztahu k možnému spáchání trestného činu sexuálního nátlaku. Závěry ohledně nedostatečné intenzity odporu, které navíc rovněž spojilo s poukazem na stav závislosti, shledal s ohledem na okolnosti věci jako nelogické.

Hájitelná tvrzení stěžovatelky o intenzitě odporu a projeveném nesouhlasu – kdy ji vedlejší účastník například zamkl v místnosti, natlačil do rohu, silou držel a vedl ruku při sebeukájení, přestože se slovně i fyzicky bránila – tak dosud nebyla provedeným dokazováním důkladně prošetřena. Závěry MSZ o kvalifikaci skutku jako sexuálního nátlaku i promlčení trestní odpovědnosti jsou předčasné. Sdělení mohlo naopak pro stěžovatelku znamenat frustraci z toho, že i přes značnou procesní aktivitu k náležitému prověření a pojmenování protiprávního jednání dosud nedošlo. Už v minulosti Nejvyšší soud neshledal jako nutné, aby poškozená osoba kladla intenzivní fyzický odpor, postačí zjevná nevole s jednáním pachatele. Z judikatury k § 185 trestního zákoníku v době posuzování věci OČTŘ nelze uzavřít, že by byl trestněprávní postih nekonsenzuálního sexuálního jednání bez projevení odporu vysoké intenzity jako znásilnění vyloučen.

Ústavní soud OČTŘ vytkl rovněž stereotypní vnímání chování oběti. Vyjádření policie považoval za nepřijatelné. Blízký vztah s vedlejším účastníkem včetně duchovního vedení a neschopnost oběti se z jeho vlivu vymanit nelze bez dalšího považovat za okolnost, která snižuje důvěryhodnost výpovědi poškozené. Určující má být přitom celkový kontext věci, zde zejména mimořádná zranitelnost stěžovatelky, například její reakce od zjevné obrany po rezignaci, její hmotná nouze či pokusy o sebevraždu. Naopak opakovaná viktimizace přináší oběti další psychické rány nadbytečným zraňováním, které je v českém právním řádu nepřípustné. Může vést i ke snížení důvěry obětí v trestní systém a tím oslabit účinnost potírání sexuálních trestných činů.

Ústavní soud uzavřel, že napadená rozhodnutí porušila stěžovatelčina práva na účinné vyšetřování podle čl. 7 odst. 2 Listiny a článku 3 Úmluvy, resp. čl. 10 odst. 1 a 2 Listiny a článku 8 Úmluvy. Ústavní stížnosti proto vyhověl a rozhodnutí zrušil. Tímto rozhodnutím nepředjímá závěry o případném naplnění znaků skutkových podstat konkrétního trestného činu, ani jakým způsobem bude trestnost jednání vedlejšího účastníka posouzena.

Soudcem zpravodajem byl Jiří Přibáň. Odlišná stanoviska uplatnili soudkyně a soudci Tomáš Langášek, Milan Hulmák, Veronika Křesťanová, Dita Řepková a Jan Wintr.

I. ÚS 1845/25
15. 1. 2026
Vyhověno
Řepková Dita

Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu bez zákonného podkladu; nesprávné doručení výzvy

Vydá-li soud příkaz k dodání do výkonu trestu, aniž by předtím odstranil vadu v řádném doručení výzvy k dobrovolnému nástupu do výkonu trestu, postupuje v rozporu s právem odsouzeného na zbavení osobní svobody pouze z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, zaručeným čl. 8 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, případně i s právem na ochranu soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele P. K. konstatoval I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 15. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, že Krajský soud v Praze příkazem k dodání do výkonu trestu č. j. 6 T 79/2023-1430 ze dne 16. 5. 2025 porušil čl. 8 odst. 2 věta první Listiny a čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy, ve spojení s čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

Narativní část

Krajský soud odsoudil stěžovatele za spáchání několika trestných činů k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let. Po právní moci instančně posledního rozhodnutí ve věci krajský soud stěžovatele vyzval k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Vzhledem k tomu, že se mu výzvu nepodařilo doručit na místo jeho trvalého pobytu, vydal krajský soud napadený příkaz k dodání do výkonu trestu. Ten policie dne 29. 5. 2025 realizovala.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal, že příkaz a jeho realizace byly v rozporu se zákonem. Výzva krajského soudu stěžovateli nebyla řádně doručena, a to přesto, že stěžovatel v řízení uváděl odlišnou korespondenční adresu, kterou tak soud musel znát. Stěžovatel tudíž až do samotné realizace příkazu policií nevěděl, kdy a kam se má k výkonu trestu dostavit.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Trestní řád stanoví v § 321 konkrétní postup, který má být v případě nástupu do výkonu trestu odnětí svobody následován. Výchozím předpokladem je nástup dobrovolný. Až pokud k němu nedojde – typicky v případech, kdy je odsouzený nebezpečný nebo kdy existují důvodné obavy z toho, že se bude nástupu vyhýbat, případně poté, co výzvu neuposlechne – může být vydán příkaz k dodání do výkonu trestu. Ve stěžovatelově věci došlo k vydání příkazu ve zjevné souvislosti s nemožností doručit mu výzvu k dobrovolnému nástupu do výkonu trestu.

Ústavní soud dal stěžovateli zapravdu v tom, že mu výzva nebyla řádně doručena. Stěžovatel skutečně v průběhu řízení uváděl svou adresu pro doručování, na kterou mělo být podle § 63 odst. 2 trestního řádu doručováno primárně. To však krajský soud nezohlednil a dále výzvu stěžovateli zasílal na adresu jeho trvalého pobytu. Z tohoto důvodu nikdy nedošlo k řádnému doručení výzvy, a stěžovateli proto nebylo možné klást k tíži, že ji neuposlechl.

Jedním z cílů institutu výzvy k dobrovolnému nástupu k výkonu trestu je i respekt k soukromému a rodinnému životu odsouzeného. Odsouzený má díky ní před samotným nástupem možnost rozloučit se s blízkými, domluvit se s nimi na způsobu komunikace a návštěvách, zabezpečit fungování rodiny, zajistit si finanční prostředky a podobně. Stěžovateli toto všechno krajský soud svým postupem znemožnil, neboť se v jeho důsledku stěžovatel nemohl připravit na výkon trestu a uzpůsobit tomu své záležitosti.

Ústavní soud proto shledal, že krajský soud příkaz k dodání do výkonu trestu vydal v rozporu s právem na osobní svobodu stěžovatele podle čl. 8 odst. 2 věty první Listiny a čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy, ve spojení s jeho právem na soukromý a rodinný život podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Ústavní soud nicméně nepřistoupil ke zrušení napadeného příkazu, neboť po jeho faktické realizaci již jeho zrušení postrádalo smysl.

Soudkyní zpravodajkou byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1453/25
15. 1. 2026
Vyhověno
Zamítnuto
Řepková Dita

Odklad trestu vyhoštění z důvodu podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Posouzení, zda se v případě podané žádosti jedná o žádost o udělení mezinárodní ochrany dle zákona o azylu, náleží pouze Ministerstvu vnitra. Pokud si žádost posoudí v trestním řízení soud jako předběžnou otázku, postupuje v rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Pro posouzení splnění podmínky „při výkonu trestu vyhoštění" podle § 3 odst. 2 zákona o azylu je rozhodující až okamžik faktického výkonu trestu vyhoštění, tj. jeho realizace.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele O. K. I. senát Ústavního soudu konstatoval nálezem ze dne 15. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, že usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 1. 2025 č. j. 50 T 11/2011-3248 a usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2025 č. j. 8 To 12/2025-3279 byla porušena stěžovatelova práva podle čl. 14 odst. 2 a čl. 36 odst. 1, ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny. Návrh na zrušení usnesení vrchního soudu zamítl.

Narativní část

Trestní soudy stěžovateli uložily mimo jiné nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 14 let a trest vyhoštění na dobu neurčitou. Výkon trestu vyhoštění orgány stanovily na 18. ledna 2025. Den před plánovaným vyhoštěním stěžovatel podal žádost o odklad výkonu, krajský soud ji však napadeným usnesením zamítl. Stěžovatel k žádosti připojil několik příloh bez překladu. Jednou z nich měla být i kopie žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané na Ministerstvo vnitra. S ohledem na absenci překladu však krajský soud listiny nemohl posoudit, do doby rozhodnutí žádnou informaci z Ministerstva vnitra neobdržel, a proto si údajnou žádost o udělení mezinárodní ochrany posoudil jako předběžnou otázku. Uzavřel, že bez ohledu na povahu listiny byl trest vyhoštění již zahájen nařízením, a již jen proto případná žádost o mezinárodní ochranu nemohla být úspěšná. Stížnost stěžovatele vrchní soud zamítl.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal protiústavní postup soudů, které rozhodly o výkonu trestu vyhoštění i přes jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany. Meritorním posouzením žádosti navíc dle něj krajský soud porušil princip dělby moci.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Trest vyhoštění je jedním z projevů suverenity státu. Jeho smyslem je při splnění zákonných podmínek zamezit cizím státním příslušníkům vstup na své území a předejít tím dalšímu páchání trestné činnosti z jejich strany.

Ačkoliv je vyhoštění cizinců suverénním oprávněním každého státu, může zároveň znamenat zásah do souvisejících práv dotčených osob, a podléhá proto omezením. Jedním z nich je i požadavek, vyplývající z čl. 14 odst. 5 Listiny, aby byl cizinec vyhoštěn pouze v případech stanovených zákonem.

Podle § 350 odst. 4 trestního řádu, a jemu odpovídajícího § 3d odst. 1 zákona o azylu, platí, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany má právo setrvat na území. Respektive, pokud požádal odsouzený k trestu vyhoštění o udělení této ochrany, soud výkon trestu až na výjimky odloží.

V nynější věci stěžovatel k žádosti přiložil mj. i listinu, která měla být žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud téhož dne žádost o odklad výkonu trestu odmítl, aniž by měl k dispozici potřebné informace od Ministerstva vnitra. To, zda šlo skutečně o žádost o udělení mezinárodní ochrany, si soud posoudil jako předběžnou otázku. Tím však postupoval v rozporu se zákonem, neboť podle rekapitulovaných ustanovení měl povinnost vyčkat na reakci Ministerstva vnitra, které má jako jediné pravomoc rozhodovat ve věcech mezinárodní ochrany. Jelikož však povahu listin posoudil sám a následně rovnou zamítl žádost o odložení výkonu trestu, dopustil se porušení zákazu libovůle i zásady zákonnosti.

Krajský soud vyšel mimo jiné z úvahy, že stěžovatel žádost podal již v době výkonu trestu vyhoštění, což však nebyla pravda. Samotný výkon byl totiž nařízen až na následující den, 18. ledna 2025, kdy konkrétně v 7:30 byl stěžovatel předán policii k výkonu vyhoštění. Až od tohoto okamžiku soud mohl žádost stěžovatele posoudit jako podanou v průběhu výkonu trestu vyhoštění, nikoliv však dříve.

Ústavní soud doplnil, že Ministerstvo vnitra v mezidobí informovalo stěžovatelova právního zástupce o zahájení správního řízení ve věci mezinárodní ochrany. Stěžovatel tak měl až do jeho skončení právo setrvat na území České republiky.

Pochybení krajského soudu nenapravil ani vrchní soud, který se nevypořádal s tvrzeními stěžovatele, zákonnou úpravou ani relevantní judikaturou. Zatížil tak své rozhodnutí vadou nedostatečného odůvodnění.

Ústavní soud z těchto důvodů rozhodl o rozporu napadených usnesení s právem stěžovatele nebýt vyhoštěn než jen v případech stanovených zákonem a právem na soudní ochranu podle čl. 14 odst. 5 a čl. 36 odst. 1 Listiny, i se zásadou zákonnosti a zákazu libovůle podle čl. 2 odst. 2 Listiny. Vzhledem k tomu, že k výkonu vyhoštění již došlo, rozhodl Ústavní soud pouze tzv. akademickým výrokem.

Soudkyní zpravodajkou byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1671/24
21. 1. 2026
Vyhověno
Odmítnuto pro nepřípustnost
Odmítnuto pro nedodržení lhůty
Dolanská Bányaiová Lucie

Hájitelná tvrzení o znásilnění a týrání v situaci „tvrzení proti tvrzení“

Pokud je vzneseno hájitelné tvrzení o prožitém znásilnění, je v situaci „tvrzení proti tvrzení“ povinností orgánů činných v trestním řízení obzvlášť pečlivě hodnotit získané důkazy a zvažovat, zda lze pro řádné zjištění skutkového stavu obstarat další. Pokud takové důkazy zajistit nelze, je jejich povinností tuto skutečnost vysvětlit v odůvodnění rozhodnutí, kterým trestní řízení končí. Jiný postup je v rozporu s požadavky práva poškozeného na účinné vyšetřování dle článků 3 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 7 odst. 1 a 2 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 21. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelky A. A. (jedná se o pseudonym) vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Brně č. j. 1 KZN 1025/2024-23 ze dne 10. 4. 2024 a vyrozumění Okresního státního zastupitelství v Hodoníně č. j. ZN 1443/2023-29 ze dne 27. 12. 2023 pro rozpor s čl. 7 odst. 1 a 2 a čl. 10 odst. 2 Listiny a články 3 a 8 Úmluvy. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost a opožděnost.

Narativní část

Stěžovatelka a vedlejší účastník uzavřeli v listopadu 2014 sňatek. V březnu 2023 podala stěžovatelka trestní oznámení s tím, že neshody v soužití postupně přerostly v psychické, ekonomické a sociální násilí včetně výhružek zabitím s epizodami fyzického a sexuálního násilí. Od ledna 2017 mělo jít o každodenní jednání, a to i poté, co se jim narodila dcera. V prosinci 2019 policie vykázala vedlejšího účastníka ze společného obydlí a okresní soud vydal předběžné opatření k ochraně před domácím násilím. Soužití ukončili v prosinci 2019, podle stěžovatelky však násilí pokračovalo, což podrobně popsala.

V březnu 2023 policejní orgán zahájil úkony trestního řízení pro podezření ze zvlášť závažného zločinu znásilnění a zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí, jehož se měl dopustit vedlejší účastník. V říjnu téhož roku věc odložil, protože zjištěné jednání nenaplnilo znaky týrání, u znásilnění konstatoval důkazní nouzi, neboť tvrzení poškozené zůstalo osamocené a nepodpořené žádným objektivním důkazem. K žádosti stěžovatelky okresní státní zastupitelství přezkoumalo postup policie a neshledalo pochybení. Krajské státní zastupitelství poté její podnět k výkonu dohledu odložilo jako nedůvodný.

Stěžovatelka namítala, že orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) porušily právo na účinné vyšetřování, protože neprovedly důkladné a dostatečné šetření týrání ani znásilnění z listopadu 2019, jehož se měl vedlejší účastník dopustit.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Z práva na účinné vyšetřování lze dovodit povinnost OČTŘ i ve fázi před zahájením trestního stíhání provést důkladné a dostatečné prověření skutečností, které jsou předmětem hájitelného tvrzení. Tedy zjistit skutkový stav v co nejvyšší možné míře a obstarat si pro tento účel všechny dostupné důkazy k objasnění. Končí-li věc rozhodnutím v přípravném řízení, musí být z rozhodnutí OČTŘ seznatelné úvahy k hodnocení provedených důkazů, jednoznačně ukotvena dosažená skutková zjištění i vysvětleny úvahy vedoucí k přijatým právním závěrům.

Stěžovatelka vznesla hájitelná tvrzení o zažívaném domácím násilí a znásilnění, proto státu vznikla povinnost provést účinné vyšetřování. Hájitelné tvrzení nebylo nedůvěryhodné a nepravděpodobné, bylo prostorově i časově možné, dostatečně konkrétní a v čase neměnné. Splnění uvedených podmínek je vždy třeba posuzovat po zvážení všech skutkových okolností.

K trestnému činu týrání osoby žijící ve společném obydlí OČTŘ uzavřely, že jednání vedlejšího účastníka nenaplňovalo znak týrání, a proto nebylo trestné. Z odůvodnění napadených rozhodnutí však nevyplývalo, z jakých skutkových zjištění závěr vychází, takže Ústavnímu soudu nebylo zřejmé, na jakém skutkovém základě postavily své právní závěry.

Při posuzování možné trestnosti jednání podezřelého se OČTŘ musí vyvarovat bagatelizace stěžovatelčiných tvrzení, včetně odkazů na „kulturní rozdíly" ve vztahu s podezřelým. V případech domácího násilí, ať už je naplněn znak týrání či nikoliv, musí OČTŘ vždy dbát, aby nevhodně nezlehčovaly tvrzení osoby postižené násilím.

Z napadených rozhodnutí Ústavní soud dovodil, že OČTŘ nepřijaly stěžovatelčino tvrzení o znásilnění a označily jej za osamoceně stojící tvrzení, což Ústavní soud odmítl. Je-li vzneseno hájitelné tvrzení o takovém prožitém jednání, lze z práva na účinné vyšetřování dovodit, že v situaci „tvrzení proti tvrzení" je povinností OČTŘ zvlášť pečlivě hodnotit získané důkazy a zvážit obstarání dalších.

OČTŘ se přitom omezily na konstatování důkazní nouze bez provedení všech dostupných důkazů, zejména znaleckých posouzení stěžovatelky či vedlejšího účastníka, na jejichž absenci poukazovala. Nevysvětlily, proč by tyto důkazy nemohly přispět k objasnění věci. Napadená rozhodnutí tak postrádala odůvodnění závěru, že vyšetřování bylo důkladné a dostatečné.

Přitom právě řádné odůvodnění rozhodnutí o odložení věci je významné z hlediska ochrany práva na účinné vyšetřování zásahů do základních práv, ale i proto, aby reakce státních orgánů na tvrzení o sexuálním násilí byla pro postiženou osobu jasná, srozumitelná a přesvědčivá. To v daném případě naplněno nebylo.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí okresního a krajského státního zastupitelství pro rozpor s požadavky práva na účinné vyšetřování vyplývajícími z článků 3 a 8 Úmluvy, čl. 7 odst. 1 a 2 a čl. 10 odst. 2 Listiny zrušil. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl.

Soudkyní zpravodajkou byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 2617/25
13. 1. 2026
Vyhověno
Langášek Tomáš

Hodnocení přiměřenosti ochranného opatření u závažně nemocného pachatele

Při hodnocení přiměřenosti uložení či dalšího trvání ochranného opatření podle § 96 odst. 1 trestního zákoníku má soud povinnost hodnotit i aktuální dopady postupujícího onemocnění na zdravotní stav pachatele a reálnost hrozícího nebezpečí; v opačném případě soud nedostojí požadavkům plynoucím z čl. 8 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele A. A. (jedná se o pseudonym) zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 13. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 9 To 149/2025-283 ze dne 12. 6. 2025 a usnesení Městského soudu v Brně č. j. 0 Dt 15/2021-256 ze dne 14. 5. 2025 pro porušení čl. 8 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Okresní soud stěžovateli v důsledku jeho trestné činnosti, související s pohlavním zneužíváním a dětskou pornografií, uložil v roce 2016 ochranné sexuologické léčení v ambulantní formě, kterou v roce 2018 přeměnil na ústavní. Následně byl stěžovatel uznán vinným z řady dalších skutků. Podle pozdějšího rozhodnutí okresního soudu ochranné léčení neplnilo u stěžovatele svůj účel, a proto ho soud od srpna 2021 přeměnil na zabezpečovací detenci. Napadeným usnesením městský soud rozhodl, že zabezpečovací detence dále trvá. Stěžovatelovu stížnost krajský soud rovněž napadeným usnesením zamítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že uložení zabezpečovací detence není přiměřené. Soudy se nezabývaly jeho aktuálním stavem a postupujícím závažným onemocněním, které stěžovateli znemožňují páchat trestnou činnost.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Zabezpečovací detence je nejpřísnějším druhem ochranného opatření nejvíce zasahujícím do základních práv jednotlivce; tomu odpovídají i nároky kladené na obecné soudy při rozhodování o jeho uložení. Soudy musejí zvažovat jeho přiměřenost a to, zda ochranu společnosti dostatečně nezajistí mírnější opatření.

Jednou z podmínek pro uložení ochranného opatření obecně je posouzení nebezpečí, které od pachatele v budoucnu hrozí pro zájmy chráněné trestním zákonem. V případě rozhodování o uložení či dalším trvání zabezpečovací detence má tento faktor zpravidla velmi podstatnou váhu. Není-li nebezpečí, které od pachatele hrozí, prokázáno jako dostatečně konkrétní, akutní či skutečné, podmínka přiměřenosti zabezpečovací detence není splněna.

Napadená rozhodnutí těmto požadavkům nedostála. Soudy totiž dostatečně nezjistily aktuální stav stěžovatelova progresivního neurologického onemocnění a nevyhodnotily jeho dopady na reálnost nebezpečí, které od stěžovatele v budoucnu hrozí.

Soudy vyšly zejména ze zprávy odborné komise detenčního ústavu a dalších materiálů. Ačkoliv Ústavní soud připustil, že obecně není nutné zpracovávat znalecký posudek při každé žádosti o propuštění ze zabezpečovací detence, posuzovanou věc provázely velmi specifické okolnosti, které vyžadovaly pečlivější posouzení. Stěžovatel je postižen velmi závažným onemocněním, které podle jeho tvrzení dále postupuje, a již proto bylo nezbytné postavit jeho aktuální stav najisto a náležitě vyhodnotit, zda je trvání zabezpečovací detence přiměřené. To se však nestalo a zjištění soudů jsou v tomto kontextu příliš strohá a obecná. Především v jejich rozhodnutích chybí hodnocení aktuálních dopadů stěžovatelovy nemoci, které byly pro posouzení přiměřenosti trvání zabezpečovací detence stěžejní.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil pro porušení práv stěžovatele na osobní svobodu a soudní ochranu podle čl. 8 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Soudcem zpravodajem byl Tomáš Langášek. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3531/25
28. 1. 2026
Vyhověno
Křesťanová Veronika

Nerespektování změny právní úpravy odpovědnosti provozovatele za škodu vzniklou provozní činností

Pokud obecný soud pomíjí změnu právní úpravy a vykládá ji bez zřetele na principiální změny oproti předchozí právní úpravě obdobně jako úpravu předchozí, porušuje tím čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy právo fakticky mění, respektive tvoří.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 28. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelů Ondřeje Galíka a Jany Hodíkové rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci č. j. 29 Co 208/2025-527 ze dne 10. 9. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 2 odst. 1 a čl. 95 odst. 1 Ústavy.

Narativní část

Stěžovatelé se v řízení před soudy domáhali po vedlejším účastníkovi jako provozovateli zemědělské činnosti náhrady újmy způsobené tím, že balík sena z jím obhospodařovaného pole se skutálel na osobní automobil řízený stěžovatelkou, se stěžovatelem jako spolucestujícím. Tvrdili, že vedlejší účastník neprovedl taková opatření, která by vzniku škody mohla s dostatečnou jistotou zabránit.

Soudy po provedeném dokazování zjistily, že balík sena se nemohl uvést do pohybu samovolně, nýbrž k tomu musela přispět neznámá třetí osoba. Okresní soud uzavřel, že i přes působení třetí osoby či zvěře vedlejší účastník za újmu odpovídá, neboť při své provozní činnosti nevynaložil veškerou péči, kterou bylo možné v daných poměrech rozumně požadovat pro umístění balíku sena a zamezení jeho rozpohybování. Krajský soud naopak považoval působení třetí osoby (po doplnění dokazování již neuvažoval o zvěři) za okolnost vylučující

odpovědnost za újmu způsobenou provozní činností. Porušení prevenční povinnosti neshledal.

Stěžovatelé namítali, že skutkové okolnosti vylučují zásah třetí osoby. Způsob uložení balíků sena byl nedostatečný a rizikový. Dle nich vedlejší účastník neunesl důkazní břemeno ohledně liberačního důvodu. Nesouhlasili s úhradou jeho nákladů řízení, byli v části sporu úspěšní.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud považoval za ústavně souladný skutkový závěr soudů, že rozpohybování balíku musel způsobit někdo třetí. V nálezu se tak zabýval otázkou, zda v ústavní rovině obstojí výklad § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, podle kterého nejde o škodu způsobenou provozní činností, pokud by škoda nevznikla nebýt přičinění třetí osoby.

Uzavřel přitom, že výklad citovaného ustanovení, který zaujal krajský soud, není ústavně souladný. Krajský soud totiž při svém rozhodování použil judikaturu Nejvyššího soudu, která vychází z předchozí právní úpravy, tedy „starého" občanského zákoníku, zákona č. 40/1964 Sb. S ohledem na odlišnosti obou právních úprav, zejména u důvodů, kdy se provozovatel může odpovědnosti zprostit, však z této judikatury bez dalšího vycházet nelze. Krajský soud užití § 2924 občanského zákoníku nepřípustně omezil tím, že vyloučil jeho použití již jen na základě existence další příčiny namísto toho, aby jeho použití připustil i při kumulaci příčin.

Naproti tomu okresní soud respektoval odlišné pojetí současné úpravy odpovědnosti za škodu z provozní činnosti, jak ji lze dovodit i z výkladů nauky. V souladu s jejím smyslem a účelem škodu z provozní činnosti vnímal komplexněji a podrobně posuzoval rozumné požadavky na skladování balíků sena po senoseči na konkrétní svažité louce, po které se běžně pohybují lidé a která je nad silnicí.

Dovodil přitom, že újma stěžovatelům vznikla provozní činností vedlejšího účastníka a že po provozovateli lze vzhledem k riziku značné škody při umístění balíků sena požadovat opatření, která zabrání rozpohybování balíku sena byť kumulovaně s další příčinou, tedy přičiněním třetí osoby. V řízení nebylo tvrzeno, natož prokázáno, že újma vznikla úmyslným jednáním třetí osoby.

Soudy jsou vázány zákonem dle čl. 95 odst. 1 Ústavy a tento aspekt práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny chrání nejen právní jistotu stran v soudním řízení, ale nepřímo také dělbu moci dle čl. 2 odst. 1 Ústavy. Není úkolem Ústavního soudu hodnotit, zda je soudní interpretace podústavního práva správná. K tomu je určen systém opravných prostředků.

Ústavní soud uzavřel, že krajský soud pominul změnu právní úpravy a vykládal ji bez zřetele na principiální změny oproti předchozí právní úpravě jako úpravu předchozí. Tím porušil čl. 36 odst. 1 Listiny a v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy právo fakticky měnil, respektive tvořil. Ústavní stížnosti proto vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil.

Soudkyní zpravodajkou byla Veronika Křesťanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 2724/25
16. 1. 2026
Vyhověno
Ronovská Kateřina

Styk nepříbuzných osob s nezletilými dětmi

Nedodrží-li soud při rozhodování o styku dítěte s nepříbuznými kritéria vyplývající z § 927 občanského zákoníku, upravující právo styku s dítětem, může se dopustit porušení práva účastníků řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky N. Z. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 16. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 32 Co 65/2025-472 ze dne 23. 6. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

Narativní část

Stěžovatelka je biologickou babičkou nezletilého v předškolním věku, který jí byl na základě jejího návrhu svěřen do pěstounské péče. Matka i tehdejší matrikový otec nezletilého nastoupili do výkonu trestu odnětí svobody. Svěření do péče, resp. úpravy styku se soudně domáhali též otec se svou matkou (druhou babičkou nezletilého, byť ne v biologickém smyslu). V mezidobí soudy rozhodly, že prve uvedený není otcem nezletilého, a jeho otcovství popřely.

Ačkoliv okresní soud jejich návrhům na úpravu styku s nezletilým nevyhověl, krajský soud napadeným rozsudkem styk upravil v rozsahu každé třetí soboty v měsíci. Podle krajského soudu nebyl důvod, proč by se nezletilý se svým „dřívějším" otcem a babičkou neměl stýkat. Popření otcovství zpřetrhání těchto pozitivních vazeb neodůvodňovalo.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti nesouhlasila s úpravou styku. Krajský soud nerespektoval stanovisko opatrovníka, názor nezletilého ani další důkazy, které svědčily pro závěr, že styk nezletilého s jeho dřívějším otcem a babičkou neměl být soudně upraven.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Základ úpravy nepříbuzných, ale společensky blízkých osob s dítětem představuje § 927 občanského zákoníku. Podle něho mají tito lidé právo se s dítětem stýkat tehdy, pokud k nim má dítě citový vztah, který není jen přechodný, a pokud je zřejmé, že by nedostatek styku s nimi pro dítě znamenal újmu. Společensky blízkým je zejména ten, kdo o něj dlouhodobě pečoval.

První podmínkou pro úpravu styku je tak podle uvedeného ustanovení citový vztah dítěte k blízkým osobám, nikoliv nutně vztah těchto osob k dítěti. Citový vztah musí vykazovat znaky trvalé vazby. Druhou podmínku pak představuje skutečnost, že absencí styku by dítěti vznikala újma. Touto újmou se přitom myslí rovněž pouze újma na straně dítěte, nikoliv blízkých osob, které usilují o úpravu styku.

Krajský soud se však v nynější věci těmito kritérii neřídil. Především podle Ústavního soudu dostatečně nezohlednil, jakým způsobem jím zvolené řešení styku ovlivní celkovou rodinnou situaci a péči o nezletilého nejen v době rozhodování, ale i do budoucna. Nezabýval se postavením stěžovatelky, která jako pěstounka musí o dítě pečovat, ani konkrétními dopady do její právní sféry. Krajský soud rovněž blíže nezdůvodnil zvolený rozsah styku, který logicky ovlivní i další rodinné a sociální vazby nezletilého. Vůbec se nezabýval kritérii možné újmy, kterou by nezletilý utrpěl v případě absence styku s dřívějším otcem a babičkou.

V průběhu řízení se krajský soud dostatečně nevypořádal ani s vyjádřením opatrovníka, podle něhož byl vztah nezletilého s jeho dřívějším otcem a babičkou přechodný a nezletilý si na ně již ani nepamatuje. Nezohlednil ani poněkud matoucí výpověď nezletilého, jež vyžadovala podrobnější rozklíčování. Náležitě neposoudil další skutečnosti nezbytné k získání náhledu na celkovou rodinnou situaci, která se jevila jako ne zcela standardní a poměrně konfliktní. Krajský soud se měl o to pečlivěji zabývat tím, co je skutečně nejlepším zájmem nezletilého a jaká (a zda vůbec nějaká) soudní úprava styku je s tímto zájmem co nejvíce v souladu. To však neučinil a jeho posouzení věci zůstalo nedostatečné.

Ústavní soud z těchto důvodů vyhověl ústavní stížnosti a zrušil napadený rozsudek krajského soudu pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

Soudkyní zpravodajkou byla Kateřina Ronovská. K výroku i odůvodnění nálezu uplatnil odlišné stanovisko soudce Jan Wintr.

III. ÚS 1895/25
22. 1. 2026
Vyhověno
Hulmák Milan

Absence řádného odůvodnění závěrů o zpětném nepřiznání výživného pro dítě

Pokud účastník řízení navrhne přiznání výživného pro nezletilého za dobu nejdéle tří let předcházejících podání návrhu na jeho určení dle § 922 odst. 1 občanského zákoníku, soud musí o návrhu rozhodnout a náležitě své závěry odůvodnit. Jestliže tak neučiní a stanoví výživné až od zahájení řízení, nebo dokonce až od právní moci rozhodnutí, jde o nepřezkoumatelné rozhodnutí, porušující základní právo účastníka řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 22. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelky M. T. rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 0 P 301/2023-770 ze dne 16. 9. 2024 a rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 12 Co 14/2025-900 ze dne 11. 3. 2025 v částech, ve kterých nebylo vedlejšímu účastníkovi A. R. Ch. stanoveno výživné pro nezletilého a dluh na výživném pro období od 1. prosince 2022 do právní moci rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 a ohledně náhrady nákladů řízení, pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka napadala rozhodnutí v rozsahu, v němž soudy neuložily otci (vedlejšímu účastníkovi) povinnost platit výživné pro nezletilého za období od prosince 2022 do právní moci rozsudku obvodního soudu, ani uhradit dluh na výživném. Soudy přitom svěřily nezletilého do střídavé péče a zamítly její návrh na nahrazení souhlasu s přestěhováním nezletilého do Chorvatska. Obvodní soud napadeným výrokem IV rozsudku stanovil otci povinnost platit na výživu nezletilého částku 25 000 Kč měsíčně počínaje právní mocí rozsudku a stěžovatelce stanovil výrokem V rozsudku výživné ve výši 10 000 Kč měsíčně. Současně nestanovil žádnému z rodičů dlužné výživné, neboť oba hradí jeho náklady v zásadě napůl, jak odpovídá i faktickému rozložení péče. Městský soud napadeným výrokem I rozsudku mimo jiné změnil výrok IV rozsudku obvodního soudu tak, že výše výživného činí 35 000 Kč, jinak jej i v tomto výroku potvrdil.

Stěžovatelka namítala nepřezkoumatelnost rozhodnutí soudů v rozsahu, v němž je napadla ústavní stížností. Nesouhlasila, že do budoucna je výživné rozděleno zhruba v poměru 1:3, zatímco obvodní soud ohledně zpětného období odůvodnil, že oba rodiče hradí náklady na výživu nezletilého napůl. Městský soud se touto otázkou vůbec nezabýval. Rozhodnutí neobsahovala žádný podklad pro použití výjimky ze zásady zpětného přiznání výživného.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Z judikatury Ústavního soudu plyne, že zpětné stanovení výživného až za dobu tří let před podáním návrhu má být spíše pravidlem, nelze k němu však přistupovat automaticky. Nepřiznání výživného zpětně proto představuje výjimku, která musí být v rozhodnutí jasně a přesvědčivě odůvodněna. V posuzované věci však soudy takové odůvodnění nepředložily. Na tom nic nemění ani poukaz obvodního soudu na rozsáhlé úvahy o majetkových poměrech rodičů, ani tvrzení o dostatečném uspokojování potřeb nezletilého v době předcházející podání návrhu stěžovatelky, resp. právní moci rozsudku obvodního soudu.

Stěžovatelka opakovaně upozorňovala, že po ukončení partnerského soužití s otcem musela náklady na výživu nezletilého hradit i z úspor a zápůjček, navzdory svým nyní nadstandardním příjmům. Soudy se však těmito tvrzeními pro účely zpětného stanovení výživného nezabývaly.

Nebylo zřejmé, jak obvodní soud při závěru o dosavadním hrazení nákladů nezletilého napůl až do právní moci rozsudku reflektoval stanovení povinnosti otci přispívat na výživné od právní moci rozsudku částkou 3,5krát vyšší než stěžovatelce, a to při rovnoměrné střídavé péči. Přestože se situace rodičů od ukončení soužití prakticky nezměnila co do majetkových poměrů či formy péče, soudy shledaly, že potřeby nezletilého byly „doposud" zajištěny, bez přihlédnutí, že tomu tak mohlo být pouze díky úsporám či zápůjčkám stěžovatelky.

Soudy pominuly i další relevantní okolnosti finančních vztahů rodičů, zejména náklady na bydlení stěžovatelky s nezletilým v domě ve spoluvlastnictví rodičů a náklady otce na nájemní bydlení. Ačkoli otec od narození nezletilého hradil většinu výdajů domácnosti, rodiče je začali dělit napůl až později, po urgencích otce a kvůli zápůjčce stěžovatelky. Ani tyto skutečnosti však soudy při úvahách o výživném nezohlednily.

Nadto z § 922 odst. 1 o. z. neplyne omezení zpětného stanovení výživného jen na případy změny již určeného výživného a stěžovatelka je výslovně navrhla již od prosince 2022.

Přesto soudy výživné nestanovily ani od zahájení řízení, ale až od právní moci rozsudku obvodního soudu. Ústavní soud přitom opakovaně zdůraznil, že k tíži nezletilého nelze přičítat, že rodič, v jehož péči se dítě nachází, nepodal návrh bezprostředně po změně poměrů.

Ústavní soud uzavřel, že soudy zatížily svá rozhodnutí kvalifikovanou vadou spočívající v absenci řádného odůvodnění závěrů o nepřiznání výživného otci zpětně od prosince 2022.

Tímto postupem porušily právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnosti proto vyhověl a napadená rozhodnutí v uvedeném rozsahu zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Milan Hulmák. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 2966/25
21. 1. 2026
Vyhověno
Kühn Zdeněk

Důvěra rodiče v soudní rozhodnutí a výkon styku s dítětem

Při nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokuty dle § 502 zákona o zvláštních řízeních soudních musí civilní soudy pečlivě posoudit, proč se styky rodiče s nezletilými dětmi neuskutečnily a co bylo příčinou jejich zmaření. Pokud rodič jedná v důvěře ve vydané předběžné opatření, kterým mu soud umožnil vycestovat v den, kdy měl mít s dítětem styk druhý rodič, uložení pokuty za zmařený styk představuje v takovém případě porušení práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. A to i v případě, že rozhodnutí nebylo vykonatelné.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky A. U. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 21. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky v Jihlavě č. j. 54 Co 176/2025-888 ze dne 30. 6. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka měla jet na dovolenou k moři s nezletilou dcerou ve dny plánovaného styku s otcem. Snažila se s ním proto dohodnout na změně termínu styku. Jelikož se to nepodařilo, zažádala o vydání předběžného opatření. Okresní soud jí vyhověl a 11 dní před odletem vydal předběžné opatření, které stěžovatelce umožnilo s dcerou odjet. Odvolací soud odvolání otce odmítl, protože předběžné opatření pozbylo v době jeho rozhodování (po dovolené) jakýchkoli účinků. Současně však rozhodl, že předběžné opatření bylo nezákonné. Stěžovatelka se totiž fakticky domáhala jednorázové změny rozsudku o úpravě styku dcery s otcem, a to zákon nepřipouští. Otec poté navrhl, aby okresní soud nařídil výkon rozhodnutí uložením pokuty za neumožnění styku s dcerou dle § 502 z. ř. s. Okresní soud uložil pokutu ve výši 5 000 Kč. Argumentoval, že stěžovatelka odcestovala ještě před vykonatelností předběžného opatření; vykonatelnost odvozoval od data doručení předběžného opatření otci. Matka se tedy měla řídit soudním rozhodnutím o úpravě styku. Krajský soud pokutu snížil na 3 000 Kč. Souhlasil s argumenty okresního soudu. Nepřipustil ani stěžovatelčinu obranu, že otec a jeho advokátka se s obsahem předběžného opatření seznámili.

Stěžovatelka mj. namítala, že otec o předběžném opatření věděl a převzal si jej úmyslně až po jejím odletu s dcerou.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se rozhodl věcí zabývat, ačkoli šlo o bagatelní částku. Připomněl, že dítě má právo udržovat s oběma rodiči pravidelný osobní kontakt a rodiče mají právo i odpovědnost za jeho péči a výchovu. Tomu odpovídá pozitivní závazek státu přijmout vhodná opatření včetně těch donucovací povahy, zvlášť pokud rodič maří kontakt dítěte s druhým rodičem. Taková opatření, včetně nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokuty dle § 502 z. ř. s., mají za cíl obnovit soužití rodiče s dítětem a umožnit výkon práva na nerušený rodinný život. Cílem pokuty je tedy donutit povinného rodiče, aby umožnil druhému rodiči vykonávat nerušený rodinný život ve shodě se soudním rozhodnutím upravujícím styk s dítětem. Soudy však nesmějí ukládat pokuty mechanicky. Musí pečlivě posoudit, proč se styky rodiče s nezletilými dětmi neuskutečnily a co bylo příčinou jejich zmaření, musí zkoumat všechny okolnosti každého případu včetně jeho kontextu. Ne každé porušení vykonatelného rozhodnutí vyžaduje, aby stát za každých okolností reagoval uložením pokuty.

Rodiče nesmí svévolně ignorovat vykonatelná soudní rozhodnutí. To se však v nynějším případě nestalo. Stěžovatelka se snažila s otcem nejprve domluvit. Poté podala návrh na vydání předběžného opatření, kterému soud vyhověl.

O vydání předběžného opatření stěžovatelka informovala otce i jeho advokátku. Otec teprve po jejím odletu na dovolenou stěžovatelku upozornil, že si předběžné opatření před odletem nevyzvedl, rozhodnutí tak není vykonatelné a stěžovatelka jedná protiprávně. O tři měsíce později odvolací soud prohlásil, že předběžné opatření bylo nezákonné. Všechny tyto okolnosti odvolací soud při uložení pokuty pominul. Stěžovatelka v této věci jednala v důvěře ve vydané předběžné opatření. Pro důvěru v právo nemá význam, že o tři měsíce později odvolací soud označil předběžné opatření za nezákonné. Podstatné je, že návrhu okresní soud vyhověl a v době, kdy stěžovatelka s dcerou odjela na dovolenou, existovalo rozhodnutí okresního soudu, které jednání stěžovatelky z hlediska práva schválilo.

Stěžovatelce nemohla tušit, že odvolací soud zaujme jiný právní názor v její neprospěch a předběžné opatření označí za rozporné se zákonem. Otázka, zda soudní rozhodnutí bylo v den vycestování vykonatelné či nikoli, není z hlediska uložení pokuty významná, neboť nijak nesnižuje důvěru stěžovatelky v rozhodnutí soudu.

Ústavní soud shledal, že krajský soud svým postupem porušil základní právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Napadené rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Zdeněk Kühn. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1185/25
29. 1. 2026
Vyhověno
Zemanová Daniela

Aktivní věcná legitimace spotřebitele v řízení proti nekalé soutěži

Soud nemůže zamítnout návrh spotřebitele na předběžné opatření proti nekalé soutěži pouze s odůvodněním, že je o vlastnostech produktu již informován, a újma mu proto nehrozí. Takový závěr fakticky odepírá možnost dočasné ochrany jemu i dalším spotřebitelům. Ignorování těchto skutečností a nedostatečné odůvodnění rozhodnutí představuje porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky A. O. zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 29. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Vrchního soudu v Praze, č. j. 1 Cmo 76/2024-74 ze dne 27. 1. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka v postavení spotřebitelky zakoupila některé z produktů společnosti Artep. Jednalo se o doplňky stravy z extraktu hub, které měly mít zdravotní a léčivé účinky. Stěžovatelka následně požadovala nařízení předběžného opatření, které by společnosti zabránilo deklarovat léčivé účinky svých produktů. Šlo o více než 200 tvrzení, která městský soud rozdělil do dvou výroků. V prvním stěžovatelce částečně vyhověl, protože splnila oba předpoklady: (1) prokázala potřebu zatímní úpravy a (2) osvědčila, že tam uvedená tvrzení přisuzují produktům léčivé účinky a jedná se o zakázanou klamavou obchodní praktiku. Ve zbytku tvrzení návrh zamítl, přičemž odkázal na nesplnění druhé podmínky (neosvědčení klamavé praktiky).

Vrchní soud rozhodnutí potvrdil, v odůvodnění se však s městským soudem rozešel a odkázal na nesplnění první podmínky, tedy potřeby zatímní úpravy. Uvedl, že stěžovatelka je již informovaná a újma jí nehrozí, protože si daný produkt znovu nekoupí.

Stěžovatelka namítala, že v dané věci hrozí újma zákazníkům společnosti Artep, tedy nejen jí, ale i jiným spotřebitelům. Závěry vrchního soudu *de facto* vylučují, aby se spotřebitel domáhal ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání obchodníka prostřednictvím předběžného opatření, a jsou v rozporu se zákonem i směrnicemi EU k nekalým obchodním praktikám. Upozornila na neodůvodněný nepoměr v šíři prostředků právní ochrany mezi soutěžiteli a spotřebiteli. V obdobné věci rozhodl vrchní soud opačně a obdobné předběžné opatření dříve potvrdil.

Odůvodnění Ústavního soudu

Ústavní soud k přezkumu rozhodnutí o předběžných opatřeních přistupuje zdrženlivě, zejména pro jejich dočasný charakter. Někdy jsou přesto tato opatření způsobilá zasáhnout do základních práv a svobod účastníků a lze je podrobit tzv. omezenému testu ústavnosti. V něm zkoumá, zda mělo opatření zákonný podklad, vydal jej příslušný orgán a není projevem svévole. Důvodem pro kasační zásah je také porušení zásad spravedlivého procesu.

Generální klauzule nekalé soutěže chrání soutěžitele a spotřebitele před nespravedlivým a netransparentním podnikatelským prostředím. Nekalosoutěžní jednání je ohrožovací delikt, pro jeho kvalifikaci se proto vyžaduje pouze způsobilost přivodit újmu.

Ta musí hrozit reálně, nikoli však bezprostředně. Skutečný vznik újmy není pro kvalifikaci nezbytný. Újma může mít hmotnou i nehmotnou podobu: např. pocit oklamání, ztrátu času nebo vyvolané obavy o zdraví.

Předběžné opatření může žádat spotřebitel, který se domáhá ochrany proti nekalé soutěži, pokud jím došlo k porušení jeho práva. Návrh na předběžné opatření se může obsahově krýt s návrhem ve věci samé, pokud je časově omezené a umožňuje obnovu původního stavu. Fakticky totiž neexistuje jiný prostředek ochrany či zabránění rozšiřování újmy. Opatření je pak závazné i pro další osoby se stejnými nároky.

Vrchní soud dostatečně neodůvodnil svůj závěr o vyloučení směrnice o nekalých obchodních praktikách. Z rozhodnutí ani není zřejmé, proč dbá na odlišení aktivní legitimace v řízení o nárocích spotřebitele na ochranu proti nekalé soutěži vůči řízení o předběžné ochraně a následně z toho dovozuje rozdílné podmínky. To je v rozporu s dosavadní praxí. Soudy podobnost obou legitimací spatřovaly např. v otázce překážky věci již zahájené/rozhodnuté, právě z důvodu totožnosti odpůrce.

Taková překážka se navíc vztahuje i na ostatní, kteří by mohli nárok uplatnit. Tato situace souvisí i s podmínkou újmy. Vrchní soud tvrdil, že stěžovatelce újma nehrozí, protože „je již informovaná“. Tím však odepřel možnost ochrany dalším spotřebitelům, kterým újma reálně hrozí. Ti buď zůstanou bez informací a návrh na nařízení předběžného opatření nepodají, nebo informace sice získají, ale dostanou se do stejné situace jako stěžovatelka, kdy se skupině ohrožených osob odpírá předběžná ochrana.

Právo domáhat se ochrany ve věci samé není podmíněno tím, že spotřebitel o produkt již nemá zájem. Proto nelze ze stejných důvodů plošně odmítat legitimaci k dočasné ochraně. Spotřebitel navíc může být obětí nekalosoutěžního jednání i opakovaně, což stěžovatelka namítala. Takovou podmínku neobsahuje ani právní úprava, ani odborná literatura. Vrchní soud však argumenty stěžovatelky bagatelizoval a řádně se nevypořádal se závažnými důsledky svého rozhodnutí. Tímto postupem porušil právo stěžovatelky zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1760/25
15. 1. 2026
Vyhověno
Svatoň Jan

Odmítnutí dovolání pro neuplatnění námitky v předchozím řízení bez opory ve spisu

Pokud Nejvyšší soud odmítne dovolání z důvodu neuplatnění námitky před soudy nižších soudů, který nemá oporu ve spise, a proto neposoudí jeho přípustnost podle § 237 občanského soudního řádu, poruší tím právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky obchodní společnosti B. K. syn centrum s. r. o. zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 15. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 22 Cdo 2721/2024-387 ze dne 26. 3. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka se u okresního soudu domáhala určení, že je vlastnicí přípojky vysokého napětí napojené na distribuční síť žalované společnosti ČEZ Distribuce, a. s. Okresní soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žalovaná vlastnické právo k přípojce vydržela. Krajský soud následně rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl jako nepřípustné.

Uvedl, že odvolací soud právní otázku dobré víry žalované vyřešil v souladu s judikaturou a že právní otázku posuzování dobré víry u majetkově propojených osob stěžovatelka vymezila až v dovolání. Jelikož tuto námitku před soudy nižších stupňů neuplatnila, nemohly se jí zabývat, a neučinily tak žádný závěr, který by mohl být v dovolacím řízení přezkoumán.

Stěžovatelka uvedla, že spor vznikl poté, co z jiného řízení zjistila, že žalovaná uplatňuje vlastnické právo k přípojce. V řízení namítala nejen neexistenci titulu a nedostatek dobré víry, ale i neurčitost smlouvy o vkladu části podniku, v níž byla trafostanice označena pouze interním číslem a místním názvem. Současně tvrdila, že převod proběhl mezi propojenými osobami v koncernu, a proto měla být dobrá víra posouzena odlišně, neboť převod

majetku je obdobný jako fúze, která neznamená změnu subjektu práva. Dále zdůraznila, že převodkyně i nabyvatelka jsou osoby propojené v koncernu a dobrá víra u takových osob by měla být posouzena jinak než u osob nepropojených. Žalovaná prokazovala svou dobrou víru pouze předávacím protokolem a interní evidencí a neměla upraven právní vztah k pozemku. Užívání přípojky navíc spočívalo pouze v jejích revizích.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že Nejvyšší soud její dovolání odmítl na základě nesprávného závěru o rozsahu uplatněných námitek před soudy nižších stupňů, neboť potřebná tvrzení vznesla již v řízení před okresním soudem. Odmítnutím dovolání z důvodu uplatnění nepřípustné novoty dle § 241a odst. 6 o. s. ř. jí Nejvyšší soud odepřel věcný přezkum zásadní právní otázky, a tím porušil její právo na soudní ochranu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve připomněl, že do rozhodování obecných soudů zasáhne pouze tehdy, pokud jejich postup nebo závěry vykazují takové pochybení, které má za následek porušení ústavně zaručeného práva. Právě k takové situaci došlo v posuzovaném případě.

Ústavní soud přisvědčil Nejvyššímu soudu, že dovolací soud nemůže řešit právní otázku, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí, například pokud ji dovolatel neuplatnil již před soudy nižších stupňů. Z obsahu soudního spisu však Ústavní soud ověřil, že stěžovatelka již před okresním soudem zpochybnila dobrou víru s poukazem na koncernové propojení převodkyně a nabyvatelky.

Před krajským soudem pak uvedla, že šlo o převod v rámci koncernu, který mohl být uskutečněn i formou fúze a že pokud převodkyně nebyla v dobré víře, nemohla ji mít ani její nástupkyně. Z tohoto důvodu podle ní poctivost držby dána nebyla. Krajský soud se touto argumentací věcně zabýval a uvedl, že smlouva o vkladu části podniku mohla založit dobrou víru nabyvatelky. Tento závěr nelze změnit ani tím, že smlouva byla uzavřena mezi subjekty téhož koncernu.

Ústavní soud proto shledal, že stěžovatelka v soudním řízení dostatečně zřetelně prezentovala svůj právní názor, podle něhož smlouva o vkladu části podniku uzavřená mezi majetkově propojenými obchodními společnostmi v koncernu nemůže zakládat dobrou víru nabyvatelky. Tuto otázku v dovolání znovu otevřela jako dosud Nejvyšším soudem neřešenou. Na jejím vyřešení přitom napadené rozhodnutí záviselo. Pokud Nejvyšší soud vyšel z nesprávného předpokladu, že jde o novou námitku, a dovolání odmítl, odepřel stěžovatelce přístup k dovolacímu soudu.

Tím, že Nejvyšší soud odmítl dovolání z důvodu, který neměl oporu ve spise, porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Jan Svatoň. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2762/25
8. 1. 2026
Vyhověno
Odmítnuto pro nepřípustnost
Svatoň Jan

Nezohlednění ve lhůtě podaného doplnění dovolání při posuzování náležitostí dovolání

Pokud dovolací soud nezohlední při posuzování náležitostí dovolání stanovených v § 241a odst. 2 občanského soudního řádu jeho doplnění pro opožděnost, ač bylo podáno v zákonné lhůtě, a dovolání pro vady odmítne, poruší právo dovolatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 8. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelů Ally Yanovské a Ing. Viacheslava Yanovského usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 1483/2025-227 ze dne 25. 6. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Narativní část

Okresní soud uložil stěžovatelům z titulu smluvní pokuty zaplatit vedlejší účastnici částku 3 356 000 Kč s příslušenstvím a nahradit jí náklady řízení. Krajský soud toto rozhodnutí potvrdil a přiznal vedlejší účastnici náhradu nákladů odvolacího řízení. Rozsudek krajského soudu, doručený právní zástupkyni stěžovatelů dne 19. 12. 2024, neobsahoval poučení o lhůtě k podání dovolání.

Na žádost zástupkyně krajský soud tuto vadu usnesením ze dne 15. 1. 2025 opravil, avšak uvedl nesprávnou třicetidenní lhůtu. Po další žádosti zástupkyně soud opravné usnesení znovu opravil a správně uvedl dvouměsíční lhůtu. Toto usnesení bylo stěžovatelům doručeno dne 26. 2. 2025. Stěžovatelé podali dovolání již dne 19. 2. 2025 a následně je podáním ze dne 19. 3. 2025, doručeném okresnímu soudu téhož dne, doplnili.

Nejvyšší soud napadeným usnesením dovolání pro vady odmítl a stěžovatelům uložil povinnost zaplatit vedlejší účastnici náhradu nákladů dovolacího řízení. K doplnění dovolání podáním ze dne 19. 3. 2025 nepřihlédl, protože je podali po uplynutí dovolací lhůty stanovené v § 240 odst. 1 věta první, odst. 2 věta první o. s. ř.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že kvůli opakovanému neúplnému poučení ze strany krajského soudu činila lhůta k podání dovolání tři měsíce. Závěr Nejvyššího soudu byl proto chybný, neboť dovolání doplnili podáním ve lhůtě podle § 240 odst. 3 o. s. ř.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud ve své judikatuře zdůraznil, že nedostatky v organizaci a činnosti soudní moci spočívající ve vadném poučení o procesních právech nemohou jít k tíži těch, kteří se na soud obracejí jako na ochránce svých základních práv a svobod. Nelze akceptovat, aby pochybení soudu tkvící ve vadném poučení o délce lhůty k podání dovolání poskytnutém účastníkům řízení odvolacím soudem šlo k tíži těchto účastníků. Tím spíše, že v právním státě by měla platit zásada, že soud zná právo.

Pokud Nejvyšší soud odmítne dovolání jako opožděné, ačkoliv bylo podáno ve lhůtě, poruší tím ústavně zaručené právo dotčeného účastníka na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud shledal porušení téhož základního práva v případě, že se Nejvyšší soud nezabýval důvody v doplnění dovolání, ač bylo podáno v zákonem stanovené lhůtě.

V posuzované věci si právně zastoupení stěžovatelé byli vědomi toho, že „řádná" lhůta k podání dovolání činí dva měsíce. Je však třeba vzít v úvahu i to, že se mohli – s ohledem na zjevně vadné poučení ze strany krajského soudu a výslovný pokyn zákonodárce, že v takovém případě činí lhůta pro podání dovolání tři měsíce – oprávněně spoléhat na to, že již podané dovolání mohou doplnit nejpozději do 19. 3. 2025, což také učinili. Nejvyšší soud tudíž pochybil, jestliže obsah doplnění dovolání nevzal v úvahu při posouzení, zda je v něm uvedeno, v čem stěžovatelé spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání, neboť právě vada spočívající v absenci této náležitosti byla důvodem pro jeho odmítnutí.

Tím, že nereflektoval dovolání, resp. jeho doplnění pro opožděnost, ač je stěžovatelé podali včas, porušil Nejvyšší soud jejich základní právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení zrušil. Ústavní stížnost proti rozsudkům soudů nižších stupňů odmítl pro nepřípustnost.

Soudcem zpravodajem byl Jan Svatoň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2891/25
29. 1. 2026
Vyhověno
Hulmák Milan

Nesprávné poučení účastníka řízení o nemožnosti podat dovolání

Povinností soudu je poskytnout účastníkům řízení správné poučení o procesních právech, včetně možnosti podat dovolání. Pokud odvolací soud v písemném vyhotovení rozhodnutí nesprávně poučí účastníka o nepřípustnosti dovolání, ačkoliv je přípustné, jde o odepření přístupu k Nejvyššímu soudu. Jestliže se účastník poučením řídí a dovolání nepodá, dochází k porušení jeho práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 29. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatele Františka Píty usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci č. j. 36 Co 27/2025-315 ze dne 30. 6. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel v exekuční dražbě vydražil nemovitosti, avšak neuhradil nejvyšší podání ani v dodatečné lhůtě, čímž se stal obmeškalým vydražitelem. Opakovaná dražba nemohla proběhnout, protože mezitím soud zahájil insolvenční řízení povinné. Soudní exekutorka následně uložila stěžovateli povinnost uhradit náklady exekuce přes 1 milion Kč představující její ušlou odměnu. Krajský soud rozhodnutí potvrdil s korekcí výše částky a odůvodněním, že jde o nárok plynoucí z procesního práva.

V napadeném usnesení krajský soud stěžovatele poučil, že proti tomuto rozhodnutí není dovolání přípustné. Stěžovatel se poučením řídil a podal přímo ústavní stížnost. V ní namítal, že krajský soud nesprávně posoudil povahu „škody" způsobené nezaplacením nejvyššího podání bez zkoumání příčinné souvislosti a že nesprávné poučení o nepřípustnosti dovolání zasáhlo do jeho práva na soudní ochranu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve posoudil přípustnost ústavní stížnosti, neboť stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně práva – nepodal dovolání. Uzavřel, že stěžovateli nelze klást k tíži, že postupoval v důvěře v nesprávné poučení krajského soudu o nepřípustnosti dovolání. Za takové situace nelze ústavní stížnost odmítnout pro nepřípustnost.

Přezkum se soustředil na pochybení krajského soudu při poučovací povinnosti. Ústavní soud zdůraznil, že pokud soud účastníka řízení nesprávně poučí o nemožnosti podat opravný prostředek a účastník se tímto poučením řídí, dochází k porušení jeho práva na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. To platí bez ohledu na to, zda účastníka zastupoval advokát.

Krajský soud své poučení o nepřípustnosti dovolání pravděpodobně opřel o úvahu, že rozhoduje o nákladech řízení, u nichž zákon dovolání vylučuje.

Ústavní soud však tento pohled usměrnil. Ačkoliv byla předmětem sporu náhrada ušlé odměny exekutorky, jednalo se o specifický nárok na náhradu škody způsobené obmeškalým vydražitelem podle § 336n o. s. ř., nikoliv o rozhodování o nákladech řízení ve smyslu § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Spor o nárok soudního exekutora, který má vůči obmeškalému vydražiteli, nelze redukovat pouze na rozhodování o ušlé odměně exekutora. Nejde o rozhodování o nákladech řízení *stricto sensu*, ale o specifický nárok na náhradu škody způsobené obmeškalým vydražitelem nezaplacením nejvyššího podání. I judikatura Nejvyššího soudu potvrzuje, že proti rozhodnutím o těchto nárocích je dovolání objektivně přípustné. Otázkami spojenými s těmito nároky se meritorně zabývá.

Ústavní soud mohl napravit porušení stěžovatelova práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny pouze zrušením napadeného rozhodnutí. Zákon neumožňuje prominout zmeškání lhůty pro podání dovolání. Odstranění původního rozhodnutí krajského soudu s nesprávným poučením tak bylo jediným způsobem, jak stěžovateli zajistit možnost podání dovolání. Věcnými námitkami ohledně samotného nároku a příčinné souvislosti se Ústavní soud s ohledem na princip subsidiarity ústavní stížnosti nezabýval.

Soudcem zpravodajem byl Milan Hulmák. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1114/25
8. 1. 2026
Vyhověno
Řepková Dita

Nedobrovolná hospitalizace a požadavky na rozsah dokazování

Při posuzování oprávněnosti nedobrovolné hospitalizace soudy musejí vycházet nejen z odborných důkazů, ale musejí zohlednit i důkazy další, zejména předkládané hospitalizovanou osobou. Otázku přípustnosti nedobrovolné hospitalizace soudy nesmějí přenést na znalce, neboť jde o otázku právní, jejíž zodpovězení náleží výlučně jim. V případě preventivní zdravotnické detence platí zvýšený standard u nutnosti prokázání její přípustnosti ze strany soudů. Opačný postup je v rozporu s právem dotčené osoby na osobní svobodu a soudní ochranu podle čl. 8 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, resp. s čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky A. A. (jedná se o pseudonym) zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 8. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 24 Cdo 2904/2024-393 ze dne 22. 1. 2025, usnesení Městského soudu v Praze č. j. 53 Co 100/2024-344 ze dne 20. 6. 2024 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 28 L 789/2022-310 ze dne 11. 3. 2024 pro porušení čl. 8 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Narativní část

Stěžovatelka byla bez svého souhlasu umístěna do psychiatrické nemocnice. Obvodní soud proto zahájil řízení o vyslovení přípustnosti stěžovatelčina převzetí do ústavu zdravotní péče podle § 76 zákona o zvláštních řízeních soudních. Stěžovatelka byla po šesti dnech propuštěna, a soud tak řízení zastavil. Následně v něm však pokračoval, neboť stěžovatelka prohlásila, že na projednání věci trvá.

Napadeným usnesením okresní soud rozhodl, že stěžovatelčino převzetí do psychiatrické nemocnice bylo v souladu se zákonem a že důvody pro nedobrovolnou hospitalizaci trvaly až do jejího propuštění. Jelikož byla stěžovatelka již dříve v podobné situaci z důvodu sebevražedných tendencí v psychiatrické nemocnici, bylo k hospitalizaci z opatrnosti přistoupeno i nyní. Stěžovatelka vykazovala podezření na akutní psychotickou poruchu, kterou bylo nutné dále sledovat, neboť v případě rozvoje chorobného bludného jednání mohlo dojít k vážným agresivním incidentům. Stěžovatelka podle soudu v rozhodné době jevila známky duševní poruchy. Proto byla s ohledem na další skutečnosti, jako byl rozchod s partnerem, péče o umírající kočku, malé dítě a traumatizovaný stav po porodu, její hospitalizace důvodná. Městský soud rozhodnutí obvodního soudu potvrdil, Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti rozporovala naplnění hmotněprávních podmínek hospitalizace a brojila proti dokazování, při němž se soudy spolehly pouze na znalecký posudek a věc řádně nezhodnotily. Znalkyni kladly nepřípustné dotazy k vyhodnocení právní otázky, což jí nepřísluší. Stěžovatelka namítala i porušení práva na ochranu rodinného života kvůli oddělení od svého čtyřměsíčního plně kojeného syna.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Případná závažná procesní pochybení, k nimž došlo při rozhodování o zdravotnické detenci, mohou vyústit nejen v porušení práva na spravedlivý proces, ale i práva na osobní svobodu. Jejich pohledem je nutné hodnotit i řízení o vyslovení přípustnosti nedobrovolné hospitalizace osoby, které pokračuje, byť poté, co byla osoba ze zdravotního ústavu již propuštěna.

V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu podle § 75 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních soud váže lhůta sedmi dní pro rozhodnutí, což má svůj odraz zejména v omezeném způsobu dokazování. Pokud však rozhoduje až po propuštění hospitalizované osoby, jak tomu bylo i nyní, touto krátkou lhůtou vázán není, což mu umožňuje provést dokazování v plném rozsahu. V jeho průběhu má soud povinnost zohlednit, že oba účastníci detenčního řízení – navrhovatel a zdravotní ústav – mají opačný zájem na jeho výsledku. V těchto situacích obecný soud často přistupuje k zadání znaleckého posudku, jehož vypracování jej však nezbavuje povinnosti provádět pečlivě i další důkazy. Znalecký posudek podléhá posouzení jako každý jiný důkaz. Jeho závěry soud nemůže nekriticky přebírat, natož jimi nahrazovat vlastní právní závěry. Přezkum ze strany soudů musí být v případech zbavení osobní svobody důkladný, což jako jediné zaručuje, že procesní záruky před svévolným zbavením osobní svobody jsou skutečně účinné v praxi.

V nynější věci soudy těmto požadavkům nedostály. Vyšly pouze z odborných důkazů, které při hodnocení upřednostnily, zatímco námitkám, důkazům a tvrzením stěžovatelky nevěnovaly dostatečnou pozornost. Posouzení přípustnosti nedobrovolné hospitalizace pojaly čistě jako odbornou otázku, v níž převzaly závěry znaleckého posudku přesto, že šlo o otázku právní, jejíž hodnocení znalci nepřísluší. Soudy přesto znalkyni otázky k právnímu posouzení kladly, čímž nerespektovaly zásadní rozdíl mezi svou úlohou a úlohou znalců. Odborná otázka zdravotního stavu není totožná s otázkou přípustnosti nedobrovolné hospitalizace.

Pochybení se soudy dopustily i při hodnocení naplnění hmotněprávních podmínek nedobrovolné hospitalizace. Podle stávající zákonné úpravy může být pacient nuceně hospitalizován, pokud pro duševní poruchu či vlivem návykové látky bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí. Vzhledem k tomu, že k nedobrovolné hospitalizaci lze přistoupit až tehdy, kdy nepostačuje mírnější a méně omezující způsob řešení, je povinností soudů detailně zkoumat naplnění zákonných podmínek k tomuto zásahu. O to pečlivější soudy musejí být v situaci, kdy se k nedobrovolné hospitalizaci přistoupí z preventivních důvodů.

Soudy v rozporu s uvedeným nedodržely vysoký standard prokázání naplnění podmínek nedobrovolné hospitalizace. Nekriticky převzaly informace získané od zdravotního ústavu, ale nezohlednily tvrzení stěžovatelky, která své chování, v němž lékařka a znalkyně spatřovaly znaky paranoidity, opakovaně vysvětlovala. Její výpověď přitom podpořila i dětská lékařka, dle které se stěžovatelka o dítě starala. Z rozhodnutí soudů nebylo zřejmé, z čeho vyplynula přípustnost preventivní detence stěžovatelky a proč nepostačovalo zvolení mírnějšího opatření. K nedobrovolné hospitalizaci lze přikročit pouze za předpokladu naplnění zákonných podmínek vykládaných restriktivně. V případě hypotetického ohrožení jako u stěžovatelky je nutné klást vyšší požadavky na posouzení, zda byla zdravotnická detence přípustná.

Z těchto důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil pro rozpor s čl. 8 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soudkyní zpravodajkou byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3150/24
28. 1. 2026
Vyhověno
Dolanská Bányaiová Lucie

Právo vedlejšího účastníka na náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení

Právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení podle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod náleží vedle hlavního účastníka také vedlejšímu účastníkovi řízení. Plošné vyloučení vedlejších účastníků z tohoto nároku s odkazem na přetržení příčinné souvislosti je neústavní a vede k vyprázdnění tohoto základního práva. Soudy vznik újmy vedlejšího účastníka v takovém případě předpokládají. Stát musí případně domněnku vyvrátit.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 28. 1. 2026 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelky E. J. usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 1892/2024-72 ze dne 21. 8. 2024, rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 8 Co 6/2024-54 ze dne 20. 2. 2024 a rozsudek Okresního soudu v Ostravě č. j. 38 C 78/2023-36 ze dne 14. 9. 2023 pro rozpor s čl. 36 odst. 3 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka se domáhala zadostiučinění vůči státu za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení v soudním sporu o zaplacení 280 000 Kč s úroky. Ve sporu vystupovala jako vedlejší účastnice na straně jednoho ze žalovaných, svého manžela. Okresní soud žalobu zamítl. Krajský soud jeho rozhodnutí potvrdil. Nejvyšší soud odmítl stěžovatelčino dovolání jako nepřípustné. Obecné soudy uzavřely, že vedlejší účastník nemá právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Podle soudů příčinnou souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem újmy přerušuje právní poměr vedlejšího účastníka k účastníkovi řízení, poněvadž vedlejší účastník svou újmu odvozuje od tvrzeného právního poměru, nikoliv od nesprávného úředního postupu.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že nepřiměřená délka řízení způsobuje újmu všem účastníkům včetně vedlejších. Zdůraznila, že svou újmu odvozuje přímo od dotčení svého práva na rozhodnutí v přiměřené době.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podle čl. 36 odst. 3 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu vzniklou nesprávným úředním postupem, včetně nepřiměřené délky řízení, řeší zákon č. 82/1998 Sb.

Z textu zákonné úpravy ani z důvodové zprávy však nevyplývá, že by zákonodárce zamýšlel vyloučit vedlejší účastníky řízení z nároku na náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení. Tato právní úprava tedy nedopadá pouze na hlavního účastníka řízení, jak dovodila až judikatorní praxe, ale náleží každému. Soudy nesmí použitím zákona o odpovědnosti státu za škodu dotčené základní právo fakticky vyprázdnit.

Ústavní soud proto odmítl plošné vyloučení vedlejších účastníků řízení z nároku na náhradu škody jako neústavní. Argument přetrženou příčinnou souvislostí neobstojí, protože podstatné je postavení vedlejšího účastníka v řízení. Vedlejší účastník se řízení přímo účastní a má právo na jeho průběh bez zbytečných průtahů.

Evropský soud pro lidská práva vychází z vyvratitelné domněnky, že nepřiměřená délka řízení znamená pro účastníka morální újmu. Tato domněnka se uplatní shodně u hlavního i vedlejšího účastníka řízení. Soudy musí zohlednit procesní práva vedlejšího účastníka, kterého se přímo dotýká nejistota z nepřiměřeně dlouhého řízení. Stát musí pro vyvrácení této domněnky předložit pádné důvody, že průtahy nezpůsobily morální újmu. V opačném případě dojde k porušení práva na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem dle čl. 36 odst. 3 Listiny jako v případě stěžovatelky. Napadená rozhodnutí proto Ústavní soud zrušil.

Obecné soudy nyní věc znovu posoudí a individuálně zhodnotí všechna kritéria včetně délky řízení od vstupu vedlejšího účastníka, složitosti řízení, procesní aktivity stěžovatelky a významu předmětu řízení.

Soudkyní zpravodajkou byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1815/25
15. 1. 2026
Zamítnuto
Wintr Jan

Náležité odůvodnění jako procesní záruka

Procesní záruky plynoucí z práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod nezaručují konkrétní hmotněprávní výsledek. Právo na řádné odůvodnění vyžaduje, aby soud seznámil účastníky s klíčovými úvahami, které jej vedly k danému rozhodnutí, a povinnost vypořádat se s relevantními argumenty. Vyloží-li soud srozumitelně důvody svého rozhodnutí a vypořádá-li se s podstatnými námitkami, není jeho rozhodnutí protiústavní jen proto, že podle stěžovatelů či Ústavního soudu měl být veden úvahami jinými, respektive se měl s relevantními argumenty vypořádat jinak.

Ochrana zaměstnance jako slabší strany má ústavní základ v čl. 26 odst. 3 Listiny, který však nezaručuje ochranu před každým skončením pracovního poměru ze strany zaměstnavatele.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 15. 1. 2026 zamítl I. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatelky Miluše Zbožínkové na zrušení rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 21 Cdo/2024-134 ze dne 20. 3. 2025.

Narativní část

Stěžovatelka pracovala u vedlejšího účastníka jako obsluha čerpací stanice. Zaměstnavatel jí dne 8. 3. 2022 dal výpověď z pracovního poměru pro závažné porušení pracovních povinností. Výpověď odůvodnil neomluvenou absencí dne 21. 1. 2022 a odmítnutím převedení na jinou práci dne 1. 3. 2022. Stěžovatelka vedlejšímu účastníkovi písemně sdělila, že výpověď považuje za neplatnou a trvá na dalším zaměstnávání.

V řízení před obecnými soudy se stěžovatelka domáhala určovací žalobou vyslovení neplatnosti výpovědi. Okresní soud žalobě rozsudkem vyhověl. Absence představovala porušení pracovních povinností, vzhledem k okolnostem případu ji ale nelze kvalifikovat jako závažné porušení. Neprokázalo se, že by čerpací stanice musela být z důvodu absence stěžovatelky uzavřena, ani že by zaměstnavateli vznikla značná škoda. Okresní soud uvedl, že na jinou práci lze zaměstnance převést až v důsledku dané výpovědi, nikoliv však předtím, což se v tomto případě nestalo.

Odvolací soud rozsudek potvrdil. K přeřazení uvedl, že nešlo o přeřazení na jiné pracoviště, ale na jiný druh práce. Pokud stěžovatelka odmítla převedení na jinou práci, neporušila za daných okolností své pracovní povinnosti. Při posouzení absence zohlednil stěžovatelčin dosavadní bezproblémový pracovní poměr, délku zaměstnání i snahu zajistit za sebe náhradu. V průběhu řízení vyplynulo, že stěžovatelka měla odpracované přesčasy, pracovala v mimořádných směnách a zaskakovala i za kolegy a kolegyně. Proto uzavřel, že jednání nedosáhlo intenzity závažného porušení.

Nejvyšší soud k dovolání zaměstnavatele změnil rozhodnutí soudů nižších stupňů a žalobu zamítl. Absencí stěžovatelky přes zjevný nesouhlas zaměstnavatele byla podle dovolacího soudu narušena jeho důvěra ve spolehlivost stěžovatelky. Zdůraznil, že neomluvená absence jedné směny zpravidla sama o sobě postačuje k závěru o závažném porušení povinností. Okolnosti zohledněné nižšími soudy nepovažoval za způsobilé intenzitu porušení snížit. Druhým výpovědním důvodem se proto již nezabýval.

Stěžovatelka namítala porušení práva na soudní ochranu, protože Nejvyšší soud paušálně posoudil neomluvenou absenci jako závažné porušení pracovních povinností a odchýlil se od své ustálené judikatury, která vyžaduje zohlednění všech okolností konkrétní věci. Zdůraznila, že šlo o jednu směnu zmeškanou z naléhavých rodinných důvodů, za niž zajistila náhradu, a zaměstnavateli nevznikla škoda. Předchozích 11 let plnila pracovní povinnosti řádně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Právo na soudní ochranu zaručuje procesní cestu, jak se před soudem domoci svých práv. Vedle práva na přístup k soudu a soudcovskou nezávislost a nestrannost judikatura Ústavního soudu dovodila řadu procesních záruk, aby soudní ochrana splňovala ústavní požadavky. Součástí tohoto práva je i právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí. Rozhodnutí musí obsahovat klíčové úvahy, na nichž je založeno, a vypořádat se s relevantními argumenty. Rozsah odůvodnění se přitom odvíjí od povahy věci a procesního stádia. Právo na řádné odůvodnění nelze chápat tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument. Ani právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí neprolamuje procesní povahu práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Nesprávný výklad či použití podústavního práva samo o sobě ústavní dimenzi nezakládá.

Ani přepjatý formalismus či flagrantní ignorování kogentní normy nezakládají právo na určitý hmotněprávní výsledek. Tyto koncepty směřují k tomu, aby se soud vyvaroval svévolného výkladu práva, zejména zjevného odchýlení od uznávaných interpretačních metod.

Nejvyšší soud změnil rozhodnutí nižších soudů a žalobu zamítl, proto bylo nutné posoudit, zda své odlišné právní hodnocení řádně odůvodnil. Nároky na odůvodnění jsou v tomto případě vyšší, neboť se musel vypořádat nejen s relevantními argumenty jedné ze stran, ale také s argumenty nižších soudů. Jeho rozhodnutí je navíc v rovině podústavního práva konečné.

Podstata nesouhlasu Nejvyššího soudu s nižšími soudy spočívá na posouzení závažnosti porušení povinnosti stěžovatelkou. Nejvyšší soud okolnosti případu právně zhodnotil jinak než nižší soudy; podle něj stěžovatelka své povinnosti porušila závažně. Vyložil kritéria pro posouzení intenzity porušení pracovních povinností a vysvětlil, proč považuje neomluvenou absenci jedné směny přes opakovaný nesouhlas zaměstnavatele za závažné porušení.

Ústavní soud uzavřel, že takové odůvodnění splňuje ústavní požadavky a nepředstavuje svévoli. Skutečnost, že Nejvyšší soud hodnotil skutkové okolnosti a vyložil podústavní právo odlišně než nižší soudy, sama o sobě porušení práva na soudní ochranu nezakládá.

Součástí procesních záruk práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny je právo na řádné odůvodnění, které vyžaduje srozumitelné vyložení rozhodných úvah a vypořádání s relevantními argumenty. Nejvyšší soud požadavkům dostál. Dle Ústavního soudu nedošlo ani k porušení práva stěžovatelky získávat prostředky pro své životní potřeby prací zaručeného čl. 26 odst. 3 Listiny. Ústavní stížnost proto zamítl.

Soudcem zpravodajem byl Jan Wintr. Odlišné stanovisko uplatnila soudkyně Kateřina Ronovská.

II. ÚS 3143/25
7. 1. 2026
Vyhověno
Smolek Martin

Změna rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření odvolacím soudem

Odvolací soud může zcela výjimečně změnit rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu na předběžné opatření, pokud předloží zvláštní a konkrétní odůvodnění, proč nemohl postupovat standardně zrušením rozhodnutí a vrácením věci soudu prvního stupně. Absence takového zvláštního odůvodnění porušuje právo účastníka řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a princip rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny.

Změna zamítavého rozhodnutí o předběžném opatření odvolacím soudem bez doručení odvolání protistraně k vyjádření je ústavně přípustná jen tehdy, pokud by doručení mohlo reálně ohrozit nebo zmařit účel předběžného opatření. Pokud takové okolnosti neexistují, může nezaslání odvolání vést k porušení práv účastníka řízení zaručených čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky obchodní společnosti AREAL PRELOUC s. r. o. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výroky I a III usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích č. j. 23 Co 275/2025-43 ze dne 22. 9. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny.

Narativní část

Navrhovatelka se domáhala vydání předběžného opatření, kterým by soud uložil stěžovatelce povinnost umožnit navrhovatelce a jejím podnájemcům vstup a nerušené užívání výrobního areálu bývalé pekárny (předmětných nemovitostí), kde navrhovatelka podniká.

Okresní soud její návrh zamítl s tím, že pro nařízení předběžného opatření nebyly splněny zákonné podmínky. Krajský soud usnesení okresního soudu změnil tak, že předběžné opatření nařídil. Uvedl, že navrhovatelka osvědčila relevantní skutečnosti pro nařízení předběžného opatření, tedy své nájemní právo k nemovitostem, včetně oprávnění přenechat nemovitosti do podnájmu. Dále osvědčila vlastnické právo předchozího pronajímatele dotčených nemovitostí a stěžovatelky, a také to, že stěžovatelka jí znemožnila vstup do areálu.

Stěžovatelka namítala, že odvolací soud bez zákonného podkladu změnil zamítavé rozhodnutí okresního soudu o návrhu na předběžné opatření na rozhodnutí vyhovující, aniž by nezbytnost takového výjimečného postupu jakkoli odůvodnil. Navíc odvolání navrhovatelky nezaslal stěžovatelce k případnému vyjádření, ačkoli z okolností nevyplývalo, že by doručení odvolání mohlo ohrozit účel předběžného opatření.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Odvolací soud porušil práva stěžovatelky na soudní ochranu a na rovnost účastníků řízení ve dvou vzájemně souvisejících rovinách. Zaprvé změnil rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu na předběžné opatření, aniž by předložil zvláštní odůvodnění, proč je třeba tento výjimečný krok učinit. Zadruhé nezaslal odvolání navrhovatelky k případnému vyjádření stěžovatelce, ačkoliv z okolností věci neplynulo, že by doručení odvolání stěžovatelce mohlo ohrozit účel předběžného opatření.

Ústavní soud připomněl, že odvolací soud může výjimečně změnit rozhodnutí o zamítnutí návrhu na předběžné opatření, avšak pouze za předpokladu, že řádně odůvodní naplnění zákonných podmínek pro jeho vydání a zároveň předloží zvláštní odůvodnění, proč s ohledem na konkrétní okolnosti případu nebyl možný standardní postup, tj. rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně. Takovým důvodem může být hrozba přímého, bezprostředního a nenapravitelného zásahu nebo jiné mimořádné okolnosti, které takový postup odůvodňují. Krajský soud sice odůvodnil naplnění zákonných podmínek pro vydání předběžného opatření, nepředložil však žádné zvláštní zdůvodnění, proč s ohledem na konkrétní okolnosti případu nezvolil standardní postup. Žádné mimořádné okolnosti pro uplatnění příslušné výjimky přitom nevyplývají ani ze spisu.

Pokud se týká druhé roviny, obecné soudy nemají povinnost doručovat protistraně odvolání proti usnesení o návrhu na předběžné opatření vždy a bezvýjimečně, mimo jiné s ohledem na § 210 odst. 1 o. s. ř., který takovou povinnost nestanoví. Je však jejich povinností v každém případě zvážit, zda má být odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření zasláno jiným účastníkům. Odvolání není třeba doručovat, zejména pokud to není účelné či vhodné nebo pokud by mohl být nevhodným doručením odvolání zmařen účel předběžného opatření.

V projednávané věci soud předběžné opatření vydal za účelem zatímní úpravy poměrů účastnic a k zachování tzv. posledního pokojného stavu. Nebylo tedy založeno na obavě z ohrožení výkonu rozhodnutí a nevyžadovalo překvapivý zásah odvolacího soudu. Nic nenasvědčovalo tomu, že by doručení odvolání stěžovatelce mohlo účel předběžného opatření zmařit či ohrozit. Odvolací soud ve svém rozhodnutí nepředložil žádnou úvahu, proč považoval za nezbytné rozhodnout bez vyjádření stěžovatelky. Stěžovatelka se tak o návrhu na předběžné opatření dozvěděla až z jeho rozhodnutí a neměla tak možnost se proti němu efektivně bránit.

Ústavní soud uzavřel, že odvolací soud svým postupem porušil stěžovatelčina práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a na rovnost účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny. Ústavní stížnosti stěžovatelky proto vyhověl a napadený výrok I usnesení odvolacího soudu zrušil. Spolu s tímto výrokem zrušil rovněž výrok III usnesení odvolacího soudu, jímž bylo navrhovatelce uloženo podat žalobu ve věci samé, neboť navazuje na napadený výrok I a je na něj obsahově závislý.

Soudcem zpravodajem byl Martin Smolek. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2253/25
29. 1. 2026
Vyhověno
Zemanová Daniela

Moderace nákladů řízení – svévolný výklad § 150 o. s. ř.

I při rozhodování odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení platí zásada kontradiktornosti. Soud musí řádně vysvětlit, jak ke svým závěrům došel. Přitom nesmí vystavit účastníky odvolacího řízení nečekanému a nepředvídanému obratu v argumentaci, aniž by jim dal možnost se k němu vyjádřit, jinak poruší čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky E. Š. zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 29. 1. 2026 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Okresního soudu ve Znojmě č. j. 7 C 289/2021-353 ze dne 22. 8. 2024 a usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 70 Co 204/2024-362 ze dne 29. 5. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka dlouhodobě vedla spory s majiteli bytu, ve kterém jako nájemkyně bydlela. V řízení o určení nájemného jí okresní soud přiznal osvobození od soudních poplatků, aniž by ji vyzval k vyplnění formuláře určeného k zjištění majetkových poměrů. Krajský soud tyto výroky zrušil. Byly podle něj nepřezkoumatelné a okresní soud procesně pochybil, když nedal žalobcům možnost vyjádřit se k majetkovým poměrům stěžovatelky.

V dalším řízení před okresním soudem žalobci upozornili, že stěžovatelka vlastní několik nemovitostí a její partner je výdělečně činný. Podle stěžovatelky však dané pozemky byly prakticky neprodejné a partner má z důvodu onkologického onemocnění pouze omezenou možnost práce. Okresní soud uvedl, že výdaje stěžovatelky dlouhodobě převyšují její příjmy, přičemž není jasné, kdo a z jakých prostředků tento rozdíl hradí. Soud tedy neměl majetkové poměry stěžovatelky za spolehlivě zjištěné a její poměry nevyhodnotil jako dostatečně nepříznivé k moderaci nákladů řízení dle tehdejšího § 150 o. s. ř. Krajský soud rozhodnutí potvrdil a dodal, že stěžovatelka v žádosti o osvobození od soudních poplatků zamlčela vlastnictví nemovitostí.

Stěžovatelka namítala, že obecné soudy dostatečně nezohlednily okolnosti věci. Uvedla, že formulář vyplnila v souvisejícím řízení. Předpokládala, že soud z něj bude vycházet a z toho důvodu ji nevyzval k opětovnému vyplnění. Ve své stížnosti zopakovala okolnosti významné pro užití § 150 o. s. ř.

Odůvodnění Ústavního soudu

Ústavní soud se k otázce nákladů řízení staví dlouhodobě velmi rezervovaně. K přezkumu se uchyluje pouze výjimečně, kdy zjistí extrémní rozpor s principy spravedlnosti nebo jiným základním právem.

Mezi ně patří i povinnost soudu řádně odůvodnit rozhodnutí a dbát na dodržování zásady kontradiktornosti řízení. Soud rozhodnutí nemůže založit na skutkových nebo právních otázkách, které nebyly řádně projednány během soudního řízení a způsobily obrat, který nemohl předpokládat ani bdělý účastník. I když možnost účastníků vyjádřit své stanovisko k otázce nákladů může soud omezit, neměli by být překvapeni nečekaným a nepředvídaným závěrem. Soud naopak musí vytvořit prostor, ve kterém mohou účastníci účinně uplatňovat námitky a argumenty. Tato povinnost je o to naléhavější v odvolacím řízení, kdy už nelze využít další procesní nástroj k uplatnění námitek.

Okresní soud postavil své rozhodnutí na dvou závěrech: majetkové poměry stěžovatelky nebyly spolehlivě zjištěny a její majetkové poměry nejsou dostatečně nepříznivé. Tyto závěry však nijak neodůvodnil, pouze je shledal. Není jasné, z jakých důvodů se přiklonil k tvrzení žalobců, a naopak proč nezohlednil skutečnosti, které tvrdila stěžovatelka. Závěry jsou proto nepřezkoumatelné a vykazují prvky svévole.

Krajský soud dodal, že stěžovatelka soud neinformovala o vlastnictví nemovitostí. Tím měla zamlčet významnou skutečnost. Tato argumentace se v řízení objevila poprvé, dosud ji nezmiňoval ani soud, ani žalobci. Stěžovatelka neměla možnost se k ní vyjádřit, což odporuje zásadě kontradiktornosti řízení. Závěr krajského soudu byl nejen překvapivý, ale i nepodložený. Nelze totiž bez dalšího dovodit, že by stěžovatelka předmětné informace zamlčela. Žadatel o osvobození má povinnost svou žádost řádně odůvodnit. To však neznamená, že pokud neuvede vyčerpávajícím způsobem všechny údaje, půjde rovnou o jejich zamlčení. Okresní soud přitom mohl stěžovatelku vyzvat k doplnění nebo vyjít z předchozího formuláře. Ústavní soud proto tento závěr považoval za nepodložený a zatížený prvky svévole. Obecné soudy tím porušily právo stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Jejich rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

Evropský soud pro lidská práva

Propuštění zaměstnankyně jako odvetné opatření zaměstnavatele

Ortega Ortega proti Španělsku, č. 36325/22, rozsudek ze dne 4. 12. 2025

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Právní shrnutí

Okolnosti případu

Stěžovatelka podala na svého zaměstnavatele žalobu, ve které namítala diskriminaci na základě pohlaví. Dostávala totiž nižší odměnu než její mužští kolegové na stejné pozici. Soud její žalobě vyhověl. Souběžně s tím byla stěžovatelka propuštěna, protože v antidiskriminačním řízení zveřejnila podrobné informace o odměnách svých kolegů. Podle stěžovatelky šlo ze strany zaměstnavatele o odplatu. Soudy však její nároky zamítly.

Odůvodnění rozhodnutí

Státy mají pozitivní závazek zajistit účinnou ochranu před odvetnými opatřeními ze strany zaměstnavatele. V tomto případě soudy poměřovaly právo stěžovatelky nebýt diskriminována a právo jejích kolegů na ochranu soukromí. Zveřejnění by samo o sobě mohlo odůvodnit disciplinární opatření nebo sankce vůči zaměstnanci, soudy však dostatečně nezohlednily kontext spočívající v přetrvávající diskriminaci na základě pohlaví (rozdílu v odměňování). Především nepřikládaly dostatečnou váhu závažnosti opatření, které mohlo naznačovat odvetný motiv, a neuvedly dostatečné důvody pro potvrzení propuštění. Soud shledal porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Účinné vyšetřování v případě úmrtí pacienta

Jaklová a ostatní proti České republice, č. 38342/23, rozsudek ze dne 4. 12. 2025

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Příbuzný stěžovatelů byl dobrovolně hospitalizován pro podezření z prodělaného epileptického záchvatu. Pár dní nato opustil oddělení jen v pyžamu, přičemž všechny své osobní věci zanechal na pokoji. Téhož dne po něm bylo vyhlášeno celostátní pátrání, avšak policie jej nalezla až po dvanácti dnech mrtvého na špatně přístupném místě poblíž nemocnice. Příčinou smrti bylo podchlazení. Stěžovatelé žalovali nemocnici na náhradu škody za usmrcení. Tvrdili, že zanedbala svou prevenční povinnost, avšak před tuzemskými soudy nebyli úspěšní.

Odůvodnění rozhodnutí

Státy mají povinnost zavést účinný a nezávislý systém, způsobilý odhalit příčiny úmrtí pacientů ve zdravotnických zařízeních. Znalecké posudky nemohou vyhotovovat osoby propojené s daným zařízením a řízení musí být vedeno urychleně. Může mít totiž dopad na bezpečí dalších pacientů. Soudy dostatečně neprokázaly okolnosti případu: ignorovaly informace o zmateném chování pacienta v den zmizení, nevzaly v potaz doplňující vyjádření znalkyně a nevypořádaly se se svědeckými výpověďmi příbuzných. Tato hrubá důkazní opomenutí, umocněná téměř dvanáctiletou délkou řízení, znemožnila řádné objasnění okolností úmrtí pacienta, čímž stát porušil svou povinnost zajistit dostatečnou procesní ochranu podle článku 2 Úmluvy.

Právo na ústní jednání při přezkumu nedobrovolné psychiatrické hospitalizace

H. H. proti Finsku, č. 19035/21, rozsudek ze dne 9. 12. 2025

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Stěžovatelka byla několikrát přijata a propuštěna z psychiatrické nemocnice a následně nedobrovolně hospitalizována. Současně jí byla opakovaně bez jejího souhlasu podávána medikace. Stěžovatelka se proti tomu opakovaně bránila u správních soudů, žádala o nařízení ústního jednání a navrhovala svědky. Tvrdila, že její případné onemocnění nevyžaduje hospitalizaci že preferuje ambulantní péči. Soud však jednání nenařídil s tím, že ve správních věcech probíhá jednání zpravidla písemně. Ústní jednání podle něj nebylo nezbytné, protože skutkový stav šlo dostatečně zjistit z písemných podkladů a stěžovatelku již vyslechl v jiném řízení před dvěma lety.

Odůvodnění rozhodnutí

V případě nedobrovolných hospitalizací musí stát poskytnut dostatečné procesní záruky k ochraně osob takto omezených na svobodě. Soudy nemusí nařídit ústní jednání při každém odvolání proti prodloužení nucené hospitalizace, musí ho však zajistit v pravidelných intervalech. Opakované přijímání a propouštění stěžovatelky mohlo vyvolávat nejistotu o nezbytnosti omezení na svobodě. Správní soud pochybil, když odmítl nařídit jednání s odkazem na to, že stěžovatelku vyslechl před dvěma lety. Toto dřívější slyšení se navíc týkalo zcela jiného řízení a dvouletý časový odstup je příliš dlouhý. Tím narušil účinnost soudního přezkumu a porušil tak čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

Svoboda projevu soudce na sociálních sítích

Danilet proti Rumunsku, č. 16915/21, rozsudek velkého senátu ze dne 15. 12. 2025

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Právní shrnutí

Okolnosti případu

Stěžovatel, toho času soudce, zveřejnil na svém facebookovém profilu dva příspěvky. V prvním z nich vyjádřil pochybnosti o důvěryhodnosti státních institucí. Naznačoval, že jsou ovládány politiky, a jako teoretické řešení pro zachování demokracie zmínil zásah armády. Druhý příspěvek obsahoval odkaz na rozhovor se státním zástupcem s komentářem, ve kterém stěžovatel použil expresivní výraz „mít krev v žilách". V důsledku těchto příspěvků s ním kárný senát zahájil řízení. Dospěl k závěru, že stěžovatel porušil svou povinnost zdrženlivosti a spáchal kárné provinění, čímž poškodil obraz justice a důvěru veřejnosti v ni. Za to mu na dva měsíce snížil plat.

Odůvodnění rozhodnutí

Soud potvrdil zásady týkající se svobody projevu soudců na internetu a definoval kritéria odrážející povinnost zdrženlivosti. Vztahují se na různé projevy v digitálním prostoru, např. na komentáře nebo i pouhé reakce („likes"). Soudy musí vzít v potaz (1) obsah a formu výroků včetně použitého jazyka a tónu, (2) kontext výroků s ohledem na plynutí času a postavení jejich autora, (3) následky sporných výroků, (4) přísnost uložené sankce a (5) existenci účinných a přiměřených procesních záruk v kárném řízení. S ohledem na tato kritéria nebyly stěžovatelovy výroky způsobilé narušit nezbytnou rovnováhu mezi jeho právem občansky se angažovat a nezbytností zachovat nezávislost a nestrannost při výkonu funkce. Uložením kárné sankce stát porušil článek 10 Úmluvy.

Ochrana důvěrné komunikace mezi advokátem a klientem

Černý a ostatní proti České republice, č. 37514/20, rozsudek ze dne 18. 12. 2025

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Stěžovatelé působili jako obhájci klienta ve dvou souvisejících trestních řízeních. V první trestní věci zajistila policie elektronická zařízení, která obsahovala také důvěrnou komunikaci mezi stěžovateli a klientem. Tu následně založila do spisu v druhém trestním řízení, aniž by posuzovala, zda je pro věc relevantní. Stěžovatelé i jejich klient se proti tomu neúspěšně bránili u soudu. Obecné soudy uznaly, že se jednalo o nesprávný úřední postup, avšak nepřiznaly stěžovatelům finanční zadostiučinění. V řízení o ústavní stížnosti navrhla Česká advokátní komora, aby jí soud přiznal postavení vedlejšího účastníka. Ve svém podání též vyjádřila názor na význam zajištění ochrany komunikace, soud ho však nezaslal k vyjádření účastníkům.

Odůvodnění rozhodnutí

Komunikace mezi advokátem a klientem požívá zvláštní ochrany. Založením této komunikace do trestního spisu stát zpřístupnil strategii obhajoby protistranám, čímž zásadně narušil privilegovanou ochranu komunikace mezi obhájci a klientem. Stěžovatelé navíc neměli k dispozici účinný prostředek nápravy, vnitrostátní právo totiž neumožňovalo civilním soudům nařídit vynětí či zničení neoprávněně držených materiálů z trestního spisu. Pouhá žaloba na náhradu škody tak nebyla sama o sobě adekvátní. Soud proto shledal, že došlo k porušení článku 13 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Tím, že Ústavní soud nezaslal stěžovatelům stanovisko ČAK k vyjádření, porušil zásadu kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní. Pro dodržení těchto záruk není rozhodující, nakolik argumenty třetí strany reálně ovlivnily konečné hodnocení soudu; účastníci musí mít vždy příležitost se s takovým podáním seznámit a reagovat na něj, jinak stát poruší čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Účinné vyšetřování domácího násilí

J. S. proti Slovensku, č. 35767/23, rozsudek ze dne 22. 1. 2026

Text rozhodnutí v anglickém jazyce / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Stěžovatelka čelila ze strany svého tehdejšího manžela domácímu násilí. Během vyšetřování bylo shromážděno množství důkazů, včetně výpovědí stěžovatelky, 17 svědků (zahrnujících nezletilé děti stěžovatelky, příbuzné, sousedy a ošetřujícího psychiatra) a také znaleckých posudků, podle kterých stěžovatelka trpěla syndromem týrané ženy a děti posttraumatickou stresovou poruchou. Přes tyto důkazy vnitrostátní soudy manžela obžaloby zprostily, přičemž svá rozhodnutí založily především na závěru, že žádný ze svědků nepotvrdil násilné chování tak, jak bylo popsáno v obžalobě.

Odůvodnění rozhodnutí

Vnitrostátní soudy selhaly, když nevzaly v potaz okolnosti případu z perspektivy genderově podmíněného násilí

a neposuzovaly okolnosti případu s ohledem na celkový kontext. Zproštění obžaloby pro údajný nedostatek svědectví bylo v přímém rozporu se shromážděnými důkazy, které soudy zcela ignorovaly. Nezohlednily dlouhodobý vzorec a dynamiku násilného chování pachatele. V trestním řízení navíc došlo k podstatným průtahům. Stát tak v procesní rovině porušil článek 3 Úmluvy, neboť nedokázal účinně vyšetřit tvrzení o aktech domácího násilí.

Námitku diskriminace Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Konstatoval, že neexistuje dostatek *prima facie* důkazů o institucionálních postojích, systematických vzorcích diskriminace nebo o plošné pasivitě orgánů při poskytování ochrany ženám jako obětem domácího násilí. Chyběly i jakékoliv důkazy o diskriminaci v konkrétním případě stěžovatelky.

Soudní dvůr Evropské unie

Náhradní volno za práci přesčas neodporuje zásadě nezávislosti soudců

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-272/24 | Tribunalul Galaţi ze dne 13. 11. 2025

Text rozhodnutí / Tisková zpráva v anglickém jazyce

Okolnosti případu

Rumunský soudce plnil od roku 2019 dodatečné úkoly nad rámec práce spojené s jeho pracovním místem, jelikož se soud potýkal s nedostatkem soudců. Za tuto práci přesčas požadoval peněžitou odměnu. Soud prvního stupně jeho žalobu zamítl s odůvodněním, že rumunská právní úprava umožňuje poskytovat za přesčasy výhradně náhradní volno bez možnosti peněžité náhrady. Soudce se odvolal a namítal, že vzhledem k jeho pracovnímu vytížení je možnost čerpání náhradního volna pouze teoretická. Odvolací soud se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda zákaz proplacení přesčasů neporušuje zásadu nezávislosti soudců.

Odůvodnění rozhodnutí

Soudní dvůr připomněl, že přiměřený plat soudců musí odpovídat významu soudcovské funkce a chránit soudce před vnějšími tlaky nebo rizikem korupce. Zásada nezávislosti soudců nezakazuje právní úpravu, která odměňuje přesčasy soudců pouze formou náhradního volna a vylučuje peněžitou náhradu. Tento postup je zákonný za splnění dvou podmínek. Soudce musí mít skutečnou možnost náhradní volno vyčerpat a zároveň tato úprava nemá vliv na přiměřenost jeho platu vzhledem k významu funkce.

Omezení podílu „nezápadních“ přistěhovalců ve veřejných bytech zakládá etnickou diskriminaci

Rozsudek velkého senátu Soudního dvora ve věci C-417/23 | Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge ze dne 18. 12. 2025

Text rozhodnutí / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Dánský zákon o veřejném bydlení vyžaduje snížení podílu veřejných rodinných bytů v oblastech, kde během posledních pěti let přesáhl podíl „přistěhovalců a jejich potomků z nezápadních zemí“ 50 %. V důsledku schváleného plánu rozvoje pronajímatel vypověděl nájemní smlouvy několika obyvatelům. Jedenáct nájemců poté podalo žalobu proti Ministerstvu sociálních věcí, bydlení a záležitostí seniorů. Domáhali se určení, že schválení plánu rozvoje ministerstvem je neplatné, jelikož se opírá o sporný § 61a zákona o veřejném bydlení. Dánský odvolací soud se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda pojem „etnický původ“ uvedený ve směrnici Rady 2000/43/ES zahrnuje i skupinu osob definovanou dánským zákonem. Pokud by odpověď na první otázku byla kladná, dánský soud se ptal, zda popsaný režim představuje přímou nebo nepřímou diskriminaci.

Odůvodnění rozhodnutí

Soudní dvůr shledal, že ačkoliv jednotlivé faktory jako státní příslušnost nebo země narození, samy o sobě nemusí etnický původ prokazovat, jejich vzájemné propojení v tomto případě na etnický původ ukazuje. Pokud vnitrostátní soud zjistí, že zákonodárce zavedl právní úpravu kvůli etnickému původu obyvatel, jde o přímou diskriminaci. Obyvatelé těchto oblastí čelí horšímu zacházení než obyvatelé srovnatelných rezidenčních oblastí, ale s nižším podílem cizinců. Bez tohoto úmyslu by šlo o diskriminaci nepřímou, tedy obsahující navenek neutrální kritérium, které v konečném důsledku určité osoby znevýhodňuje. Ta je přípustná jen tehdy, pokud sleduje legitimní cíl a prostředky k dosažení cíle jsou přiměřené a nezbytné.

Polský Ústavní soud porušil zásadu přednosti práva Unie a není nezávislým soudem

Rozsudek velkého senátu Soudního dvora ve věci C-448/23 | Komise v. Polsko ze dne 18. 12. 2025

Text rozhodnutí / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Polský Ústavní soud vydal v roce 2021 dva nálezy, ve kterých prohlásil některá ustanovení Smluv, jak je vykládá Soudní dvůr, za neslučitelná s polskou ústavou. Ústavní soud shledal, že Soudní dvůr překročil své pravomoci, zejména pokud jde o požadavky na nezávislost soudnictví a ukládání předběžných opatření v této oblasti. V důsledku těchto nálezů nebylo polským soudům umožněno provádět přezkum zákonnosti jmenování soudců. Evropská komise podala proti Polsku žalobu pro nesplnění povinnosti, v níž namítala porušení zásad přednosti a účinnosti práva EU a dále zpochybnila postavení samotného polského Ústavního soudu. Podle Komise tento soud kvůli závažným nesrovnalostem při jmenování tří jeho soudců v prosinci 2015 a jeho předsedkyně v prosinci 2016 nesplňuje požadavky na nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem.

Odůvodnění rozhodnutí

Soudní dvůr žalobě Komise v plném rozsahu vyhověl. Rozhodl, že Polsko nesplnilo své povinnosti, neboť nálezy Ústavního soudu neodpovídaly zásadám autonomie, přednosti, účinnosti a jednotného uplatňování práva Unie. Členský stát se nemůže dovolávat své ústavní identity nebo vlastního výkladu pravomocí Unie, aby se vyhnul dodržování závazných rozsudků Soudního dvora a společných hodnot zakotvených v článku 2 SEU. Dále Soudní dvůr konstatoval, že polský Ústavní soud není soudem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 SEU. Jmenování tří soudců na místa, která již byla obsazena, a postup volby předsedkyně soudu proběhly v rozporu se základními vnitrostátními pravidly. Tyto nesrovnalosti jsou tak závažné, že vyvolávají důvodné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti tohoto orgánu.

Dohoda o smírném řešení neruší zpětně penále z předběžného opatření

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-554/24 P | Polsko v. Komise ze dne 22. 1. 2026

Text rozhodnutí / Tisková zpráva

Okolnosti případu

Základem sporu se stalo prodloužení těžby hnědého uhlí v polském dole Turów. V reakci na návrh na předběžné opatření pro nesplnění povinnosti podaný Českou republikou nařídila místopředsedkyně Soudního dvora v květnu 2021 předběžné opatření, kterým Polsku uložila povinnost bezodkladně pozastavit těžební činnost. Polsko opatření nesplnilo, za což mu bylo v září 2021 uloženo penále ve výši 500 000 eur denně. Cílem bylo zajistit plnění povinností vyplývajících z předběžného opatření a motivovat Polsko k jejich včasnému splnění. V únoru 2022 uzavřely Česká republika a Polsko dohodu o smírném řešení sporu, načež byla věc vyškrtnuta z rejstříku. V reakci na dohodu požádalo Polsko téhož měsíce Evropskou komisi o ukončení vymáhání penále a Soudnímu dvoru doručilo návrh na zrušení usnesení o jeho uložení. Komise však trvala na vymáhání dlužných částek vzniklých do 3. února 2022. Místopředseda Soudního dvora následně v květnu 2022 polský návrh na zrušení zamítl s tím, že povinnost platit penále zanikla až k datu vyškrtnutí věci z rejstříku, tedy 4. února 2022, nikoliv zpětně. Komise tudíž započetla dlužnou částku (cca 68,5 milionu eur) proti platbám, které mělo Polsko obdržet z rozpočtu EU. Polsko podalo k Tribunálu dvě žaloby na neplatnost těchto rozhodnutí o započtení, které však Tribunál v květnu 2024 zamítl jako neopodstatněné. Polsko následně podalo proti rozsudku kasační opravný prostředek k Soudnímu dvoru.

Odůvodnění rozhodnutí

Soudní dvůr kasační opravný prostředek zamítl a potvrdil, že Tribunál vyložil právo EU správně. Zdůraznil, že povinnost zaplatit penále, které plyne do rozpočtu EU, slouží k zajištění účinnosti předběžných opatření a motivuje dotyčný členský stát k ukončení neplnění povinnosti. Soudce rozhodující o předběžných opatřeních může uložené penále přezkoumat nebo zrušit jeho účinky pouze s účinky do budoucna. Nemůže jej však zrušit ani změnit se zpětnou platností. Soudní dvůr rovněž odmítl argument Polska, že by penále mělo sankční charakter. Potvrdil, že zajištěním souladu s právem EU si zachovává preventivní povahu, přestože může mít pro dotčený stát nevratné finanční účinky. Skutečnost, že jde o opatření akcesorické k řízení ve věci samé, neznamená, že by zastavení hlavního řízení muselo vést k zániku již vzniklých dluhů na penále.

Common Market Law Review

Vol. 62, Issue 6, December 2025

Steinbach, Armin
The supranational turn of EU defence policy (str. 1635-1674)
Nadnárodní obrat v obranné politice EU
(obranná politika; bezpečnostní politika; zahraniční politika; mezinárodní bezpečnost; Evropská unie; evropská integrace, nadnárodní rozhodování; nadnárodní společnosti; mezinárodní spolupráce; evropeizace; suverenita státu; suverenita)

Lymperopoulos, Alexandros
Loukas, Dimitris
Are financial sanctions against Member States effective? Lessons from a Greek State aid recovery case (str. 1753-1790)
Jsou finanční sankce vůči členským státům účinné? Zkušenosti z případu vrácení řecké státní podpory
(výkon rozhodnutí; sankce; pokuty; státní podpora; právo Evropské unie; Soudní dvůr Evropské unie; Řecko)

European Convention on Human Rights Law Review

Vol. 6, Issue 4, 2025

Letwin, Jeremy
The Limits of Climate Change Litigation in the European Court of Human Rights (str. 443-485)
Limity soudních sporů týkajících se změny klimatu u Evropského soudu pro lidská práva
(Evropský soud pro lidská práva; judikatura ESLP; klimatický aktivismus; klimatické změny; ochrana životního prostředí; přípustnost; legitimace)

Fedele, Giulio
Animal Rights or Human Morals? The Protection of Animal Welfare in Executief Van De Moslims Van België and Others v Belgium (str. 531-553)
Práva zvířat nebo lidská morálka? Ochrana příznivých životních podmínek zvířat ve věci Executief Van De Moslims Van België a ostatní proti Belgii
(Evropský soud pro lidská práva; judikatura ESLP; náboženské rituály; svoboda vyznání; svoboda náboženství; náboženská diskriminace; ochrana zvířat proti týrání; právní ochrana zvířat; morálka; Belgie)

European Human Rights Law Review

Issue 6, 2025

Rodway, Helen
"Formalisation-Centric" or "Formalisation-Blind": Understanding the Duality of Article 14 ECHR (str. 633-650)
Zaměřený na formalizaci, nebo nezohledňující formalizaci: Porozumění dualitě článku 14 Úmluvy
(zákaz diskriminace; rovné zacházení;Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; nesezdané soužití; partnerství; kolektivní ochrana práv)

Accogli, Alessandra
'Direct Harmful Effect' Requirement Before the European Court of Human Rights: An Alternative Legal Argument Based on Carbon Sink Degradation (str. 650-666)
Požadavek „přímého nepříznivého účinku" před Evropským soudem pro lidská práva: alternativní právní argument založený na degradaci uhlíkových propadů
(Evropský soud pro lidská práva; odpovědnost; příčinná souvislost; důkazní břemeno; dokazování; klimatický aktivismus; klimatické změny; ochrana životního prostředí; globální oteplování; znečištění ovzduší; Severní Irsko)

Caduro, Alice
The Persistent Denial of Abortion Right in Italy (str. 667-680)
Setrvávající popírání práva na potrat v Itálii
(umělé přerušení těhotenství; zákaz interrupcí; potraty; těhotenství; právo na přístup ke zdravotní péči; právo na zdravotní péči; práva žen; Itálie)

Sánchez Ferro, Susana
Privacy, Political Parties and Positive Obligations: Tena Arregui v Spain (str. 692-702)
Soukromí, politické strany a pozitivní závazky: Tena Arregui proti Španělsku
[Evropský soud pro lidská práva; trestní řízení; dokazování; elektronická komunikace; elektronická pošta; právo na soukromí; ochrana soukromí; právo na ochranu soukromí; soukromý život; pozitivní závazky; politické strany; kandidát (ve volbách); Španělsko]

European Journal of International Law
Vol. 36, Number 1, February 2025

Yip, Ka Lok
Demystifying the Right to Life during the Conduct of Hostilities: Theories, Methods, Practises (str. 77-111)
Demystifikace práva na život během vedení nepřátelských akcí: teorie, metody, praxe
(právo na život; mezinárodní humanitární právo; lidská práva; ozbrojený konflikt; použití síly; interpretace práva)

Theilen, Jens T.
Civilizational Hierarchies and the Notion of 'Europe' in the European Convention on Human Rights (str. 113-142)
Civilizační hierarchie a pojem „Evropa" v Evropské úmluvě o lidských právech
(Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; lidská práva; extrateritoriální aplikace lidských práv; prostor pro uvážení; interpretace práva)

Modern Law Review
Vol. 88, Number 6, November 2025

Pearl, Alex Louise
Recognising Capabilities: The Importance of Recognition for Human Flourishing (str. 1100-1132)
Rozeznávání schopností: Význam uznání pro lidský rozvoj
(právní teorie; sociologie práva; osoby se zdravotním postižením; rovnost šancí; sociální práva)

Munro, Vanessa E.
King, Alice
Andrade, Lotte Young
Rethinking Reasonableness in Rape Prosecution: Lessons Learned in the Search for 'End to End' Justice in England and Wales (str. 1176-1204)
Nové pojetí přiměřenosti v trestním stíhání za znásilnění: poučení z hledání „komplexní" spravedlnosti v Anglii a Walesu
(trestní stíhání; trestní právo; trestní právo procesní; sexuální delikty; důkazní řízení; oběti trestné činnosti; Velká Británie)

Juristen Zeitung
1-2/2026

Wernsmann, Rainer
Meickmann, Till Valentin
Der unmittelbare Durchgriff des Bundes auf die Verfassungen der Länder (str. 11-19)
Přímý zásah spolku do ústav jednotlivých spolkových zemí
(dluhové brzdy; německé ústavní právo; autonomie; státní finance; rozpočtová pravidla)

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

Neue Juristische Wochenschrift

5/2026, 29. Januar 2026

Jansen, Christoph
Dynamik im Zivilprozessrecht (str. 265-270)
Dynamika v civilním právu procesním
(civilní právo; civilní proces; civilní řízení; civilní soudnictví; zákonodárce; evropská legislativa; digitalizace; spojení věcí; dogmatika; elektronická komunikace; spisová dokumentace; spisová služba; videokonference; online řešení sporů; zneužití práva)

6/2026, 5. Februar 2026

Baudewin, Christian
Kleinherne, Philipp
Verfahrensbeschleunigung im Strafrecht (str. 349-355)
Zásada rychlosti řízení v trestním právu
(zásada rychlosti řízení; německé trestní řízení; německé trestní právo; hlavní líčení; prekluzivní doby; digitalizace)

NJW Spezial

2/2026, 29. Januar 2026

Beukelmann, Stephan
Garantenstellung der Eltern für ihr minderjähriges Kind (str. 56)
Ručení rodičů za své nezletilé dítě
(trestní právo; trestní právo mládeže; ručení; nezletilé děti; nezletilí; neposkytnutí pomoci; rodičovská odpovědnost; rodiče a děti; Spolkový soudní dvůr; judikatura v právních odvětvích)



Bulletin analytického odboru Ústavního soudu
02/2026

Připravili (v abecedním pořadí):
Hana Bízová, Petra Fousková, Tereza Franková, Petra Havlíková, Robert Jakubíček, Jan Martínek, Lucie Matoušová, Tereza Ordeltová, Viktória A. Sutórisová, Jan Zahradníček

Editace: Monika Hanych, Tereza Franková
Grafika: Jan Zahradníček

Fotografie Ústavního soudu na titulní a poslední straně: © David Bernard